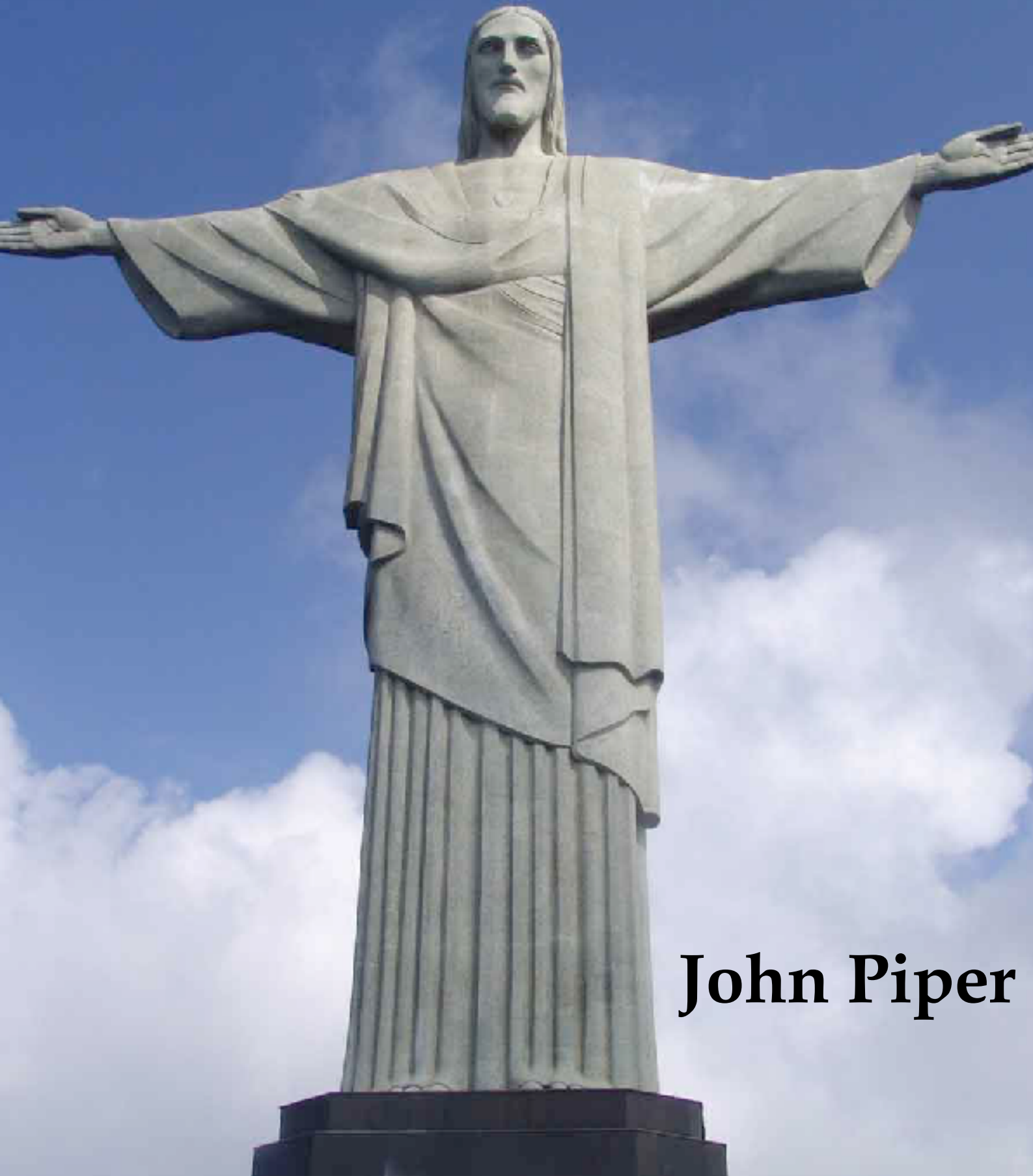

**Chce Boh,
aby boli všetci spasení?**

John Piper

Chce Boh, aby boli všetci spasení?

Originálne vydanie v USA pod názvom:
Does God Desire All to Be Saved, John Piper

Copyright © 2013, autor: John Piper
Vydavateľstvo originálneho vydania: Crossway
vydavateľstvo Good News Publishers
1300 Crescent Street, Wheaton, Illinois 60187, USA

Translated by permission. Preložené s povolením.
Všetky práva slovenského prekladu vyhradené.

Tento dokument je voľne šíriteľný v nezmenenej podobe a pre nekomerčné účely. Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť bez predchádzajúceho písomného povolenia vydávateľa a prekladateľa publikovaná.

Ak nie je uvedené inak, biblické texty sú prevzaté zo Slovenského evanjelického prekladu. Skratky iných použitých prekladov: ROH (slovenský preklad prof. Roháčka), EKV (slovenský ekumenický preklad), B21 (český preklad 21. storočia), KJV (doslovný preklad King James Version), ESV (doslovný preklad English Standard Version).

Táto kniha je revidovaná a rozšírená verzia eseje, ktorá v minulosti vyšla v nasledovných publikáciách: **Božia milosť: Zotročenie vôle: Biblické a praktické pohľady na kalvinizmus** (The Grace of God: the Bondage of the Will: Biblical and Practical Perspectives on Calvinism - Thomas R. Schreiner a Bruce A. Ware - Grand Rapids: Baker, 1995), **Stále zvrchovaný: Súčasný pohľad na vyvolenie, predzvedenie a predurčenie a milosť** (Still Sovereign: Contemporary Perspectives on Election, Foreknowledge, and Grace - Thomas R. Schreiner a Bruce A. Ware - Grand Rapids: Baker, 2000) a **Potešenie Boha: Premýšľanie nad Božím potešením v bytí Bohom** (The Pleasures of God: Meditations on God's Delight in Being God - John Piper - Sisters, OR: Multnomah, 2000).

Preklad: Peter Bruncko © www.pravdavlaske.sk, Bratislava 2016

Obálka: internet.

Dôrazy v biblických citátoch (kurzíva) boli zaznačené autorom knihy.

ISBN pôvodného diela: 978-1-4335-3720-2 (PDF), 978-1-4335-3719-6 (originálne tlačene vydanie).

Chce Boh,
aby boli všetci
spasení?

John Piper

Venovanie:

Tom Schreiner a Bruce Ware,
pokorní spolupracovníci,
ktorí sa držia Slova Pravdy.

Obsah

	strana
Úvod	1
1. Môj cieľ	6
2. Ukážka dvoch vôľ Pána Boha	13
3. Aká rozsiahla je Božia zvrchovaná voľa?	27
4. Dáva to zmysel?	34
Pod'akovania	56

Úvod

Pri výstupe z nížin na vrcholy hôr je často potrebné prejsť cez oblaky. Rovnako to bolo v mojom živote vždy, keď som sa snažil čo najlepšie chápať Božiu slávu.

Keď vojdeš do vrstvy oblakov, je veľmi užitočné mať so sebou sprievodcu, ktorý ťa uchráni od nebezpečných okrajov a udrží ťa na chodníku, ktorý vedie na druhú stranu tmavej hmly. Takto môžeš chápať aj túto knihu. Dúfam, že ti poslúži pri výstupe nahor cez hmlu a taktiež v nejasnostiach ohľadom Božej vyvolávajúcej a zachraňujúcej vôle.

Priznávam, že niektoré chodníky sú dosť strmé a niektoré z tých najstrmších chodníkov vedú cez tie najhustejšie oblaky. Tento výstup nie je pre každého. Nie každý je pozvaný na tento intelektuálny výstup, keďže každý z nás má iné obdarovania. Vôbec tým nemyslím, že tí, ktorí na túto ťažkú cestu nevykročia,

uvidia menej Božej slávy alebo by uctievali Pána Boha s menším nadšením. Božia sláva je aj v údoliach. Sú chodníky k Božím krásam, ktoré sú menej intelektuálne. Neodvážil by som sa tvrdiť, že tí, ktorí prejdú podobný výstup, vždy uvidia a okúsia viac slávy ako tí, ktorí vidia Božiu slávu skôr na lúke.

Niektorí z nás sú aj napriek tomu povolaní na tento výstup. Veľa ciest nahor nie je a netreba sa pri tomto výstupe veľmi vychvaľovať. Vždy keď si otvoríme Bibliu, vidíme výzvy, puzzle, záhady a paradoxy. Horské cestičky nás lákajú, no niekedy sa zdá, že idú proti sebe. Kráčame smerom k týmto chodníkom ako včely na lúku.

Preto ak máš záujem ísť, chcel by som ťa pozvať na tento výstup. Netvrdím, že som najlepší turista, ale keďže som šiel veľakrát nahor aj nadol, myslím, že môžem byť pre teba v niečom nápomocný. Budeme prechádzať oblakmi. Počas prechádzania na druhú stranu oblakov bude celkom hmlisto. Rád by som ti pomohol, ak budem schopný.

Chodníky, ktoré nás tak veľmi lákajú smerom nahor, sú chodníky Božieho vyvolenia a Božej vôle spasiť všetkých ľudí. Zdá sa, že vyvolenie hovorí, že Boh má ľudí, ktorí sú Jeho. Títo sú spasení a prídu ku Kristovi. No druhý chodník vyzerá tak, že Boh úprimne pozýva všetkých a Jeho vôľou je, aby všetci boli spasení.

Na horskej cestičke *Vyvolenie* Ježiš hovorí: "Zjavil som Tvoje meno ľuďom, ktorých si mi dal zo sveta. Boli Tvoji a mne si ich dal, a zachovali Tvoje slovo" (Ján 17:6). Na inom mieste hovorí: "Nikto nemôže prísť ku mne, len ak by mu to dal Otec" (Ján 6:65). Alebo takto hovorí Boh v liste Rimanom 9:15: "Zmilujem sa nad

tým, komu som milostivý, a zľutujem sa nad tým, s kým mám zľutovanie." Práve preto Pavel hovorí: "Nezáleží teda na tom, kto chce, ani na tom, kto beží, ale na Bohu, ktorý sa zmilúva" (Rimanom 9:16).

Ale na ceste Božej túžby po spáse všetkých ľudí hovorí Ježiš mestu, ktoré Ho chce zabiť: "Jeruzalem, Jeruzalem, ktorý vraždíš prorokov a kameňuješ tých, čo boli posielaní k tebe, koľkokrát som chcel zhromaždiť tvoje deti ako sliedka svoje kuriatka pod krídla! A nechceli ste" (Lukáš 13:34). A On ponúka otvorenú náruč a pozýva každého, kto je preťažený a hynie: "Poďte ku mne všetci, ktorí sa namáhate a ste preťažení; ja vám dám odpočinutie!" (Matúš 11:28); "Ak niekto žízni, nech príde ku mne a napije sa" (Ján 7:37); "Lebo tak Boh miloval svet, že svojho jednorodeného Syna dal, aby nezahynul, ale večný život mal každý, kto verí v Neho" (Ján 3:16).

Je to veľmi starý paradox. Tento výstup som neprešiel sám, ale s pomocou skúsenejších turistov. Predstavím ti ich počas cesty.

Cieľom tohto výstupu nie je intelektuálne nasýtenie. Cieľom je uctievanie. Boh je viac oslávený, keď Ho uctieваме na základe toho, čo o Ňom vieme, ako keď Ho uctieваме na základe toho, čo o Ňom nevieme. Ak naša snaha jasnejšie spoznať Pána Boha nie je snahou Ho vrúcnejšie milovať, tak je to zhubná snaha: "Poznanie vedie k namyslenosti, láska však buduje" (1. Korintským 8:1). To znamená, že jediné poznanie, ktoré stojí za to mať, je to, ktoré nás vedie k láske: k Pánu Bohu a k ľuďom.

Tak sa dostávame k druhému cieľu tohto výstupu: tým sú misia a služba. Cieľom poznania je milovať ľudí: každého nášho

suseda či blízkych ako aj ľudí zo všetkých národov sveta. Ak sme zmätení ohľadom Božieho vyvolenia a Božieho pozvania všetkých ľudí ku spáse, nebudeme milovať svet tak, ako by sme mali.

Celosvetová misia prežíva veľmi kritické a nebezpečné časy. Stovky nezasiahnutých národov, ktoré nám Pán Ježiš prikazuje evanjelizovať, patria do náboženstiev a kultúr, ktoré odmietajú, aby sme prišli medzi nich. Ale Ježiš nám nepovedal: "Choďte a získavajte tých, ktorí po vás túžia". On povedal: "Posielam vás ako baránkov medzi vlkov" (Lukáš 10:3). Bez jasného a silného presvedčenia o Božej zachraňujúcej vôli pre tieto národy nebudeme mať odhodlanie ísť.

To isté platí o našich susedoch, blízkych či ďalekých. V mestách je bieda, ktorú nevyliečia žiadne peniaze. Zlomenosť ľudí je možno skrytá ale je skutočná. Bohatí hynú. Väčšina z nich nechce, aby sme im povedali, že veci v ich živote nie sú v poriadku.

Bolesť, zlomenosť, choroby, dysfunkcie, beznádej a zlosť sa v stále množiacich sa chudobných častiach sveta zdajú byť odolné voči všetkým druhom pomoci. Avšak kresťania konajú kvôli potrebe iných, nie pre svoje pohodlie. Aspoň by sme mali. A cieľom tejto knihy je osvetliť Božiu vôľu pre nás a pre stratených takým spôsobom, aby sme videli potreby ľudí, neváhali a šírili dobrú správu Krista.

Boh nás posielal do sveta: všetkých nás, rôznym spôsobom. Nepatríme sebe. Boli sme vykúpení. Patríme Kristovi. Jeho úmysel pre svet je naším určením a poslaním. Máme neoceniteľný poklad pre svet: Evanjelium Pána Ježiša Krista. Nezaslúžime si ho viac ako svet. To, že si nás Boh vyvolil, aby sme Ho poznali a milovali, nás

robí dlžníkmi voči ostatným ľuďom. Ak sa tejto knihe podarí ti pomôcť prejsť cez zmätočné oblaky k svetlu nádhernej Božej zachraňujúcej vôle, dôkazom toho bude, že sa Mu odovzdáš do služby a budeš zvestovať túto úžasnú správu ako nikdy doteraz:

“Všetci smädní, poďte k vode!

Podťte aj vy, ktorí nemáte peniaze! Kupujte a jedzte!

Podťte, kupujte bez peňazí! Kupujte víno aj mlieko bez platenia.”

Izaiáš 55:1

“Prosíme vás v mene Krista: Zmierte sa s Bohom!”

2. Korinským 5:20

1. kapitola: **Môj cieľ**

Mojím cieľom v tejto krátkej knihe je ukázať z Božieho slova, že súčasná existencia Božej vôle spasiť všetkých ľudí a vôle bezpodmienečne vyvoliť pre spásu len niektorých pred stvorením sveta¹ nie je znamením Božej schizofrénie alebo nedôslednosti vo výkladoch. Budem sa snažiť dokázať, že bezpodmienečné vyvolenie neodporuje biblickým vyjadreniam Božieho súcitu voči všetkým ľuďom a nevylučuje úprimnú ponuku pre všetkých stratených vo všetkých národoch sveta.

Mätúce texty

1. Timoteovi 2:4, 2. Petra 3:9, Ezechiel 18:23 a Matúš 23:37 sú často používané, aby ukázali, že Božia vôľa je, aby všetci ľudia boli spasení a nikto z nich nezahynul.

¹ Matúš 22:14, Ján 6:37.44.65, 10:26-29, Rimanom 8:29-30, 9:6-23, 11:5-10, 1. Korinským 1:26-30, Efezským 1:4-5, 1. Tesalonickým 1:4, 2. Tesalonickým 2:13, Jakub 2:5

V 1. Timoteovi 2:1-4 Pavel hovorí, že dôvod, prečo sa máme modliť za kráľov a všetkých vysoko postavených, je, aby sme mohli žiť tichým a pokojným životom: “Toto je dobré a príjemné pred naším Spasiteľom Bohom, ktorý chce, aby všetci ľudia boli spasení a poznali pravdu.”

V 2. Petra 3:8-9 apoštol hovorí, že Pán ešte neprišiel. Jeden deň u Pána je ako tisíc rokov a tisíc rokov ako jeden deň: “Pán nemešká so zaslúbením, ako sa niektorí nazdávajú, že mešká, ale vám zhovieva, lebo nechce, aby niekto zahynul, ale aby sa všetci dali na pokánie.”

V 18. kapitole Ezechiela vo veršoch 23 a 32 hovorí Hospodin o Jeho odpore voči smrti bezbožných: “Či azda mám záľubu v smrti bezbožného - znie výrok Hospodina, Pána - a nie v tom, aby sa odvrátil od svojej cesty a ostal nažive? ... Lebo nemám záľubu v smrti toho, kto musí zomrieť - znie výrok Hospodina, Pána. Obráťte sa a budete žiť!”

V Matúšovi 23:37 Ježiš hovorí: “Jeruzalem, Jeruzalem, ktorý vraždíš prorokov a kameňuješ tých, čo boli posielaní k tebe! Koľkokrát som chcel zhromaždiť tvoje deti, ako si sliepka zhromažďuje svoje kuriatka pod krídla, a nechceli ste.”

Je možné, že dôkladná interpretácia 1. Timoteovi 2:4 by nás viedla k tomu, aby sme verili, že Božia túžba, aby všetci ľudia boli spasení, sa netýka každého jednotlivca vo svete ale skôr rôznych ľudí z rôznych skupín, keďže fráza ‘všetkých ľudí’ v 1. verši hovorí o skupinách ako ‘králi a všetci vysoko postavení’ (2. verš)². Je tiež možné, že použitie druhej osoby singuláru (‘vám’) v 2. Petra 3:9

² John Gill, *The Cause of God and Truth* (1735-1738; repr., London: W. H. Collingridge, 1855), 49-52.

(“Pán ... vám zhovieva, lebo nechce, aby niekto zahynul”) sa netýka každej jednej osoby vo svete ale skôr vyznávajúcich kresťanov, medzi ktorými, ako Adolf Schlatter hovorí, “sú ľudia, ktorí len cez pokánie môžu dosiahnuť Božiu milosť a zaslúbené dedičstvo.”³

Napriek tomu, toto obmedzenie Božej zachraňujúcej vôle nikdy arminiánov⁴ nepresvedčilo. Pre naše účely však toto nie je vôbec rozhodujúce, keďže ostatné texty hovoria o Božej vôli, aby všetci boli spasení, sú oveľa presvedčivejšie. Ezechiel 18:23.32, 33,11 a Matúš 23:37 jasne hovoria o Božej túžbe, aby všetci ľudia boli spasení. Preto ja, nadšený veriaci v bezpodmienečné vyvolenie jednotlivcov, sa tiež veľmi radujem a tvrdím, že existuje skutočnosť, že Pán Boh nemá záľubu v smrti zatvrdených, túžil zhromaždiť všetkých neskrotných obyvateľov Jeruzalema a má súcit so všetkými ľuďmi. Môj zámer je ukázať, že toto nie je len teologický výmysel.

³ Adolf Schlatter, *Die Briefe des Petrus, Judas, Jakobus, der Brief an die Hebraeer, Erläuterungen zum Neuen Testament*, 9. vydanie (Stuttgart: Calver Verlag, 1964), 126. Toto platí najmä s ohľadom na 15. verš, ktorý nabáda čitateľov, aby “chápali trpezlivosť nášho Pána ako spásu,” a vzhľadom k tomu, že oneskorenie druhého príchodu neznamená, že viac jednotlivcov bude zachránených na celom svete, ale skôr to, že viacerí odpadnú a ochladne láska mnohých (Matúš 24:12).

⁴ Arminiáni sa volajú podľa Jakoba Arminiusa, ktorý žil v rokoch 1560-1609. Ich teológia je kontrastom voči reformovanej teológii (alebo kalvinizmu) v rámci širšej evanjelikálnej vetvy. Spolu s reformovanými arminiáni veria, že ľudstvo je hriešne a neschopné sa spasiť. Boh dáva svoju milosť, aby nám umožnil v Neho uveriť. Ale na rozdiel od reformovaných arminiáni neveria, že Božia milosť je rozhodujúca pri dosiahnutí osobnej spásy, ale že ľudia majú moc rozhodujúceho sebaurčenia (slobodnej vôle), ktoré nakoniec určuje, kto bude spasený a kto nie. Ďalší doktrínálny rozdiel je zhrnutý v Globálnom slovníku teológie (The Global Dictionary of Theology): “Pre Arminiusa predurčenie, namiesto toho, aby bolo bezpodmienečne založené v samotnej Božej vôli, je podmienené na viere jednotlivca. Boh si vyvoluje pre spásu tých, ktorí neodmietnu, ale prijmú Jeho milostivý dar viery a vytrvalosti až do konca. Boh zavrhuje tých, ktorí zatvrdilo odmietajú prijať Jeho zachraňujúci dar.” Teda vytrvanie vo viere až do konca a spasenie nie je isté. Kresťania môžu využiť túto svoju silu sebaurčenia (slobodnú vôľu) na odmietnutie viery a stratenie svojej spásy. (K. D. Stanglin, “Arminianism,” v Globálnom slovníku teológie (The Global Dictionary of Theology), ed. William A. Dyrness a Veli-Matti Kärkkäinen [Downers Grove, IL: InterVarsity Press, 2008], 61. Pozri Roger E. Olson, *Arminianistická teológia (Arminian Theology)* [Downers Grove, IL: InterVarsity Press, 2006]

Chcem hájiť doktrínu, že Boh si bezpodmienečne vybral, koho zachráni. Snažil som sa na to poukázať na viacerých miestach⁵ a iným sa to podarilo rozsiahlejšie ako mne⁶. V každom prípade, budem sa snažiť dôveryhodne ukázať, že kým vyššie uvedené texty môžu byť piliermi pre Božiu všeobecnú lásku a túžbu po záchrane všetkých, nie sú zbraňami proti nepodmienenému vyvoleniu.

Pomenovanie spôsobu Božích vôľ

Súhlas s Božou vôľou zachrániť *všetkých* a zároveň súhlas s realitou nepodmieneného vyvolenia *niektorých* znamená, že existujú aspoň 'dve vôle' v Bohu alebo dve vyjadrenia Jeho vôle. To znamená, že Boh určuje jeden stav a zároveň túži a hovorí, že iný stav sa stane.

Táto snaha rozdielneho vyjadrenia Božej vôle nie je novým zistením. Bola vyjadrená rôznymi spôsobmi v histórii. Napríklad teológovia rozprávajú o zvrchovanej a morálnej vôli, o efektívnej a tolerantnej vôli, o tajnej a odhalenej vôli, o vôli nariadenia a vôli prikázania, o *voluntas signi* (vôle znamenia) a *voluntas beneplaciti*

⁵ Pozri najmä *The Justification of God: An Exegetical and Theological Study of Romans 9:1-23* (Ospravedlnenie Boha: Exegéza a teologické štúdium Rimanom 9:1-23) (Grand Rapids: Baker, 1993); *The Pleasures of God: Meditations on God's Delight in Being God* (Potešenie Boha: Premýšľanie nad Božím potešením v bytí Bohom), 3rd ed. (Colorado Springs: Multnomah, 2012), 33-59, 105-139; "How does a Sovereign God Love?" ("Ako miluje zvrchovaný Boh?") *Reformed Journal* 33, 4. číslo (April 1983), 9-13; "Universalism in Romans 9-11? Testing the Exegesis of Thomas Talbott," (Univerzalizmus v Rimanom 9-11? Preskúšanie exegézy Thomasa Talbotta) *Reformed Journal* 33, 7. číslo (July 1983), 1114.

⁶ Thomas Schreiner, "Does Romans 9 Teach Individual Election unto Salvation?" ("Učí Rimanom 9 o vyvolení jednotlivcov k spásu?") v *Still Sovereign: Contemporary Perspectives on Election, Foreknowledge, and Grace* (Stále zvrchovaný: Súčasné pohľady na vyvolenie, predzvedenie a milosť), eds. Thomas R. Schreiner and Bruce A. Ware (Grand Rapids: Baker, 2000), 89-106; Robert W. Yarborough, "Divine Election in the Gospel of John," ("Božie vyvolenie v Evanjeliu podľa Jána,") v *Still Sovereign* (Stále zvrchovaný), 47-62; Donald J. Westblade, "Divine Election in the Pauline Literature," ("Božie vyvolenie v Pavlových listoch,") v *Still Sovereign* (Stále zvrchovaný), 63-88; Samuel Storms, *Chosen for Life: The Case for Divine Election* (Vyvolený pre život: Kauza Božieho vyvolenia) (Wheaton, IL: Crossway, 2007); R. C. Sproul, *Chosen by God: Knowing God's Perfect Plan for His Glory and His Children* (Vyvolený Bohom: Poznávanie Božieho dokonalého plánu pre Jeho slávu a Jeho deti) (Carol Stream, IL: Tyndale, 2010).

(vôli potešenia), spomedzi iných vyjadrení⁷. (V angličtine: decretive will (nariadujúca vôľa) a revealed will (zjavená vôľa).)

Kritika dvoch vôľ v Bohu

Clark Pinnock sa nesúhlasne vyjadril k “mimoriadne paradoxnému pojmu dvoch Božích vôľ pokiaľ ide o spásu”⁸. V diele *Kauza arminianizmu (A Case for Arminianism)* Randall G. Basinger tvrdí, že “ak Boh všetko predurčil, potom musí platiť, že veci nemôžu byť iné, ako sú”⁹. Inými slovami odmieta predstavu, že by Boh určil veci jeden stav a zároveň by pritom tvrdil, že chce, aby stav tej istej veci bol iný. Hovorí, že je príliš ťažké mať “predstavu o Bohu, v ktorom existuje takýto rozpor”¹⁰.

V tej istej knihe Fritz Guy tvrdí, že zjavenie Boha v Kristovi prinieslo “zmenu paradigmy” v spôsobe, ako by sme mali rozmýšľať o láske: o Božej láske. Táto zmena, ako Guy hovorí, umožňuje rozmýšľať o Božej vôli ako o “potešení viac ako o rozhodovaní”. Božia vôľa nie je Jeho zvrchovaný cieľ, ktorý bezchybne naplní, ale skôr “túžba Milujúceho smerom k milovanému”. Božia vôľa je Jeho všeobecný zámer a túžba, nie Jeho pôsobivý a aktívny účel. Guy pokračuje a hovorí, že “na rozdiel od predpokladu predurčenia je zrejmé, že Božia vôľa je vždy

⁷ Pozri Heinrich Hepppe, *Reformed Dogmatics (Reformovaná dogmatika)* (1860; repr., Grand Rapids: Baker, 1978), 143-49. (Ako reformovaní teológovia v 16. a 17. storočí vysvetľovali vzťah medzi Božím nariadením a Jeho morálnym zákonom.)

⁸ Clark H. Pinnock, *Grace Unlimited (Milosť neobmedzená)* (Minneapolis: Bethany Fellowship, Inc., 1975), 13.

⁹ Randall G. Basinger, “Exhaustive Divine Sovereignty: A Practical Critique,” v *A Case for Arminianism: The Grace of God, the Will of Man* (“Vyčerpávajúca Božia zvrchovanosť: Praktická kritika,” v *Kauza arminianizmu: Milosť Boha, vôľa človeka*), gen. ed. Clark H. Pinnock (Grand Rapids: Zondervan, 1989), 196 (dôraz na originál).

¹⁰ *Ibid.*, 203.

pochopteľná z hľadiska zámeru a túžby [na rozdiel od účinného zvrchovaného zámeru]¹¹.”

Táto kritika nie je vôbec nová. Jonathan Edwards pred 250 rokmi napísal: “Arminiáni sa posmievajú rozdielu medzi tajomnou a zjavenou Božou voľou alebo, presnejšie vyjadrené, rozdielu medzi Božím nariadením a prikázaním; pretože by hovorili, že On nariadil jeden stav veci a prikazuje následne iný. A tak hovoria, že my (*reformovaní*) máme rozpor v chápaní Pána Boha, keďže jedna Jeho vôľa protirečí druhej.”¹²

Poháňaný textami, nie logikou

Aj po tejto kritike je tu však stále rozpor. Nie kvôli logickej alebo teologickej dedukcii, prípadne ľudskej nevyhnutnosti, ale kvôli neodvratnosti Písma. Aj opatrná exegéza v Pinnockovom diele *Kauza arminianizmu* (*A Case for Arminianism*) pripúšťa existenciu dvoch vôľ v Bohu. I. Howard Marshall použil svoj dar výkladu pri pastierskych listoch (listy Timoteovi a Títovi). K textu 1. Timoteovi 2:4 napísal: “Aby sa predišlo všetkým mylným predstavám, malo by byť na začiatku jasné, že skutočnosť, že Boh si praje alebo chce, aby všetci ľudia boli zachránení, nemusí nutne znamenať, že všetci odpovedia na evanjelium a budú zachránení. *Musíme samozrejme odlišovať medzi tým, čo by Boh chcel vidieť, aby sa stalo, a tým, čo naozaj chce, aby sa dialo, a obidve strany môžeme označiť*

¹¹ Fritz Guy, “The Universality of God’s Love,” in *A Case for Arminianism* (*Kauza arminianizmu*), 35.

¹² Jonathan Edwards, “Concerning the Decrees in General, and Election in Particular,” (“Pojednávajúce o [Božích] rozhodnutiach vo všeobecnosti a vyvolenia obzvlášť”) v *The Works of Jonathan Edwards* (*Práce Jonathana Edwardsa*), 2. vydanie (Edinburgh: The Banner of Truth Trust, 1974), 526. Samozrejme, teologický rozpor medzi dvomi vôľami Boha sa vracia oveľa ďalej. Vo 4. časti jeho knihy *The Cause of God and Truth* (*Kauza Boha a pravdy*) (pozri poznámku 3), John Gill podáva 100 zapísaných strán s odkazmi dávnych otcov (od Klementa po Jerome) týkajúcich sa tohto a iných “reformovaných” rozporov.

ako Božiu vôľu. Otázka nezná, či budú všetci spasení, ale či Boh zabezpečil v Kristovi spásu pre všetkých: či zabezpečil ich vieru bez obmedzenia potenciálneho rozsahu smrti Krista iba na tých, o ktorých vie, že budú veriť.”¹³

V tejto knihe by som chcel zvýrazniť Marshallovu myšlienku, že “musíme jasne odlišovať medzi tým, čo Boh chce vidieť, aby sa stalo, a tým, čo Boh naozaj chce, aby sa dialo. Obe tieto pravdy môžu byť pomenované ako Božia vôľa.” Asi najlepší spôsob, ako to urobiť, je zacieliť našu pozornosť na to, ako Písmo zjavuje Božiu vôľu konajúcu konkrétnu vec, s ktorou zároveň nesúhlasí. Po prečítaní zopár biblických príkladov sa budeme môcť vrátiť naspäť a premýšľať, ako tomu máme rozumieť v zmysle Božieho zachraňujúceho účelu.

¹³ I. Howard Marshall, “Universal Grace and Atonement in the Pastoral Epistles,” (“Všeobecná milosť a zmierenie v pastierskych listoch,”) v *A Case for Arminianism* (“Kauza arminianizmu”), 56 (s dôrazom). Jedna z vážnych slabých stránok Marshallovo argumentu je vynechanie akejkoľvek diskusie o veršoch 2. Timoteovi 2:24-26, ktoré hovoria: “Pánovmu služobníkovi sa nepatrí vadiť, ale byť prívetivým ku všetkým, spôsobilým vyučovať a trpezlivo znášať krivdy. Protivníkov nech krotko karhá, či by im Boh nedaroval pokánie, aby poznali pravdu a vymanili sa z diablovho osídla, ktorým boli zotročení plniť jeho vôľu.” Marshall sa pýta, či nejaký text z pastierskych listov (listy Timoteovi a Títovi) by nás viedol k viere, že “viera a pokánie sú darom od Boha, ktorý ich dáva iba dopredu vyvolenej skupine” (66). Dochádza k záveru, že taká zmienka nie je, aj keď prechádza cez text, ktorý o tom práve hovorí (2. Timoteovi 2:25). Text je ešte viac významný, pretože jeho znenie je použité v 1. Timoteovi 2:4. Porovnaj túžbu Boha, aby ľudia “boli spasení a prišli k poznaniu pravdy” (1. Timoteovi 2:4) s darom od Boha, že ľudia sa kajajú, “či by im Boh nedaroval pokánie, aby poznali pravdu” (2. Timoteovi 2:25). Tieto dva texty samé o sebe učia, že v Bohu sú ‘2 vôle’: vôľa, aby všetci boli spasení a vôľa darovať dar pokánia len niektorým.

2. kapitola: **Ukážka dvoch vôľ v Bohu**

Jednoduchým cieľom tejto kapitoly je spísať ukážky dvoch Božích vôľ. Ktoré časti Božieho slova zjavujú Boha túžiaceho po niečom konkrétnom, s čím na druhej strane nesúhlasí? Zameriame sa na päť biblických príkladov.

1. Smrť Pána Ježiša Krista

Najpresvedčivejším príkladom Božej vôle, aby sa udial hriech a zároveň Božia vôľa, ktorá úplne hriech odmieta, je Jeho zámer, aby zomrel Jeho svätý Boží Syn. Zrada Ježiša Judášom bol morálne hrozný skutok inšpirovaný Diablom (Lukáš 22:3). Pričom v Skutkoch apoštolov 2:23 Peter hovorí: “Tohto Ježiša, ktorého vydala uložená rada a predvídavá múdrosť, ste vy zamordovali.” [EKU: “Tohto muža, vydaného na základe určeného Božieho zámeru a predvídania, ste rukou zločincov pribili na kríž.”]. Zrada bola

hriechom a prostriedkom Satana, ale bola súčasťou Božieho posväteného plánu. To znamená, že napriek Judášovmu hriešnemu skutku si Pán Boh v istom zmysle želal vydať svojho Syna na smrť.

Navyše, Herodesove pohrdanie Ježišom (Lukáš 23:11), krik Židov: "Ukrižuj Ho!" (21. verš), Pilátove účelné povolenie (24. verš) a výsmech pohanských vojakov (36. verš) boli taktiež hriešne skutky a postoje. Ale v Skutkoch apoštolov 4:27-28 Lukáš vyjadruje svoje chápanie Božej zvrchovanosti nad týmito skutkami. Toto čítame v modlitbe kresťanov Jeruzalema:

*"Naozaj, proti Tvojmu svätému Služobníkovi, ktorého si pomazal,
spolčili sa v tomto meste Herodes a Pontský Pilát s pohanmi
a s izraelským ľudom, aby vykonali, čo Tvoja ruka
a Tvoja rada predurčila, aby sa stalo."*

Herodes, davy Židov, Pilát a vojaci pozdvihli svoje ruky proti Najvyššiemu, aby zistili, že ich rebélia bola vlastne konaním Božích nevyspytateľných skutkov.

Otrasná smrť Krista bola vôľou a konaním Boha Otca. Izaiáš hovorí: "My sme sa nazdali, že je zasiahnutý, Bohom bitý a strápený. ... Hospodinovi sa zapáčilo ho zdrviť utrpením, On Ho ranil trápením." (Izaiáš 53:4.10). Božia vôľa bola zapojená do udalostí, ktoré viedli Jeho Syna na kríž. Boh sa rozhodol "Pôvodcu ich spasenia urobiť dokonalým za cenu utrpení" (Židom 2:10). Pričom ako poukazuje aj Jonathan Edwards, Kristovo utrpenie "by

sa nemohlo udiať bez hriechu. Kvôli pohrdaniu a potupe musel trpieť.”¹⁴

Je preto takmer samozrejmé, že Boh si želá poslušnosť voči svojmu morálnemu zákonu niekedy aj takým spôsobom, ktorý by bol mnohými odsúdený. To je zjavné z mnohých textov: “Nie každý, kto mi hovorí: Pane, Pane! vojde do kráľovstva nebeského, ale ten, kto činí vôľu môjho Otca nebeského.” (Matúš 7:21); “Každý, kto činí vôľu môjho Otca, ktorý je v nebesiach, je mi bratom, sestrou aj matkou. (Matúš 12:50); “Kto koná Božiu vôľu, zostáva naveky.” (1. Jána 2:17). ‘Božia vôľa’ v týchto textoch je odhalením morálneho poučenia Starej a Novej zmluvy, ktoré odmietajú hriech.

Preto môžeme z tohto usúdiť, že to *nebola* Božia vôľa, aby Judáš, Herodes, davy Židov, Pilát a pohanskí vojaci neposlúchli Boží zákon svojím konaním (ukrižovanie Krista). Ale tiež vieme, že to *bola* Božia vôľa, aby sa to všetko stalo. Z tohto dôvodu vieme, že Boh na jednej strane chce, aby sa niečo udialo, a súčasne to nechce. Výrok I. Howarda Marshalla citovaný v 1. kapitole je potvrdený smrťou Ježiša: “Musíme samozrejme odlišovať medzi tým, čo Boh by chcel vidieť, aby sa stalo, a tým, čo naozaj chce, aby sa stalo.”¹⁵

2. Boj proti Baránkovi

Sú dva dôvody, prečo sa teraz presunieme do knihy Zjavenia Jána. Prvým je, že boj proti Božiemu Synovi, ktorého

¹⁴ Jonathan Edwards, “Concerning the Decrees in General, and Election in Particular,” (“Pojednávanie o [Božích] rozhodnutiach vo všeobecnosti a vyvolenia obzvlášť”) v *The Works of Jonathan Edwards (Diela Jonathana Edwardsa)*, 2. vydanie (Edinburgh: The Banner of Truth Trust, 1974), 534.

¹⁵ I. Howard Marshall, “Universal Grace and Atonement in the Pastoral Epistles,” (“Všeobecná milosť a zmierenie v pastierskych listoch,”) in *A Case for Arminianism (“Kauza arminianizmu”): The Grace of God, the Will of Man (“Božia milosť, vôľa človeka”)*, všeobecné vydanie Clark H. Pinnock (Grand Rapids: Zondervan, 1989), 56.

vrchol môžeme vidieť na kríži, je dovŕšený spôsobom, ktorý je v súlade s tým, ako sme poukázali na Božiu vôľu. Druhý dôvod je ten, že tento text nám ukazuje Jánovo chápanie Božej aktívnej účasti v napĺňaní prorociev, ktoré obsahujú hriech. Ján vidí zjavenie posledných udalostí histórie: “A desať rohov, ktoré si videl, a šelma znenávidia neviestku, spustošia ju, obnažia, budú jesť z jej mäsa a spália ju ohňom, lebo Boh im dal myseľ konať podľa Jeho úmyslu, konať jednomyseľne a dať svoje kráľovstvo šelme, kým sa nesplnia slová Božie.” (Zjavenie Jána 17:16-17)

Hlavná podstata je jasná aj bez toho, aby sme išli do detailov. Šelma povstane z priepasti (Zjavenie Jána 17:8). Ona je zosobnením zla a rebelstva proti Bohu. Desať rohov je desať kráľov (12. verš), tí “budú bojovať proti Baránkovi” (14. verš).

Boj proti Baránkovi je hriechom a je v rozpore s Božou zjavenou vôľou. Avšak anjel doslova hovorí: “Boh im (desiatim kráľom) *dal myseľ konať podľa Jeho úmyslu, konať jednomyseľne a dať svoje kráľovstvo šelme, kým sa nesplnia slová Božie.*” Preto Boh chcel v istom zmysle ovplyvniť ich mysle, aby konali, čo je proti Jeho vôli.

Navyše Boh týmto napĺňa slová prorokov. Desať kráľov bude spolupracovať so šelmou, “kým sa nesplnia Božie slová”. Toto nám naznačuje niečo veľmi podstatné v Jánovom chápaní naplnenia “prorociev, ktoré budú viesť až po prevrat Antikrista.”¹⁶

Dôležité je to kvôli tomu, že Ján nám zvestuje vo svojom Evanjeliu, že v Starej zmluve sú prorocťvá udalostí ohľadom smrti Krista, ktoré zahŕňajú hriech. To znamená, že Boh má v úmysle, aby

¹⁶ Robert H. Mounce, *The Book of Revelation (Kniha zjavenia)* (Grand Rapids: Eerdmans, 1977), 320. Mounce týmto nadväzuje na: *The Apocalypse of John (Jánova Apokalypsa)* (1919; repr., Grand Rapids: Baker, 1967), 703.

sa diali udalosti zahrňujúce skutky, ktoré zakazuje. Tieto udalosti sú napríklad: Judášova zrada (Ján 13:18, Žalm 41:9), nepriateľská nenávisť voči Ježišovi (Ján 15:25, Žalm 69:4, 35:19), losovanie o Ježišove šaty (Ján 19:24, Žalm 22:18), bodnutie do Ježišovho boku (Ján 19:36-37, 2. Mojžišova 12:46, Žalm 34:20, Zachariáš 12:10). Ján vyjadruje svoju teológiu Božej zvrchovanosti týmito slovami: “Stalo sa to preto, aby sa naplnilo Písmo” (Ján 19:36). Inými slovami, tie udalosti sa nestali náhodou, že by Boh iba zďiaľky predvídal, že sa stanú. Hovorí o Jeho úmysle, o pláne, ktorý Boh zamýšľal, aby sa stal. Opäť sa vraciame k slovám Marshalla: “Musíme samozrejme odlišovať medzi tým, čo by Boh chcel vidieť, aby sa stalo, a tým, čo naozaj chce, aby sa stalo.”

3. Zatvrdenie Bohom

Ďalším dôkazom, kde Boh v istom zmysle preukazuje vôľu po určitom stave veci, ktoré sám neschvaľuje, je svedectvo Božieho slova, že Hospodin zatvrdzuje srdcia ľudí tak, že chcú konať hriechne, s čím On nesúhlasí.

Najznámejším príkladom je zatvrdenie faraónovho srdca¹⁷. V 2. Mojžišovej 7:26 hovorí Hospodin Mojžišovi: “Chod’ za faraónom a povedz mu: ‘Takto hovorí Hospodin: ‘Prepusti môj ľud, nech mi slúži.’” Inými slovami, Boh prikazuje, teda vyjadruje svoju vôľu, aby faraón prepustil Izraelcov. Avšak od začiatku si tiež prial,

¹⁷ Pre hlbšie skúmanie textov hovoriacich o zatvrdzovaní v knihe Exodus (2. Mojžišova), pozri *The Justification of God: An Exegetical and Theological Study of Romans 9:1-23 (Ospravedlnenie Boha: Exegéza a teologické štúdium Rimanom 9:1-23)* (Grand Rapids: Baker, 1993), 139-162. Súvisiace biblické texty: 2. Mojžišova 4:21, 7:3.13.14.22, 8:15.19.32, 9:7.12.34-35, 10:1.20.27, 11:10, 13:15, 14:4.8.17. Cf. G. K. Beale, “An Exegetical and Theological Consideration of the Hardening of Pharaoh’s Heart in Exodus 4-14 and Romans 9,” (“Exegéza a teologická úvaha nad zatvrdením faraónovho srdca v 2. Mojžišovej 4-14 a Rimanom 9,”) *Trinity Journal* 5 (1984), 129-154.

aby faraón *neprepustil* Izraelcov. V 2. Mojžišovej 4:21 hovorí Hospodin Mojžišovi: “Keď sa vrátiš do Egypta, dbaj na to, aby si vykonal pred faraónom všetky zázraky, ktoré som ti vložil do ruky. Ja mu však zatvrdím srdce a neprepustí môj ľud.” Na jednej strane sám faraón uznáva, že jeho neochota oslobodiť izraelský ľud je hriechom: “Zhrešil som proti Hospodinovi ... odpusť mi hriech” (2. Mojžišova 10:17). No rovnako musíme dodať, že sám Boh nariadil, aby faraón urobil, čo si Boh neželá. Dobrú vec, ktorú Boh nariadil, sám zastavil. A spôsob, akým to zastavil, bol dokonca hriech.¹⁸

Niektorí sa snažili vyhnúť tomuto tvrdeniu poukázaním na to, že počas prvých piatich rán text nehovorí, že Boh zatvrdil faraónovo srdce, ale že srdce faraóna ‘bolo zatvrdené’ (alebo ‘sa zatvrdilo’) (2. Mojžišova 7:22, 8:19, 9:7), prípadne že si faraón zatvrdil svoje srdce sám (2. Mojžišova 8:15.32) a že až počas nasledujúcich rán čítame, že Hospodin zatvrdil srdce faraóna (2. Mojžišova 9:12, 10:20.27, 11:10, 14:4). Napríklad R.T. Forster a V.P. Marston hovoria, že iba od šiestej rany dáva Boh faraónovi “nadprirodzenú moc, aby pokračoval vo svojom hriešnom rebelstve.”¹⁹

Ale toto pozorovanie nedokáže poprieť realitu existencie dvoch vôľ v Bohu. Aj keby Forster a Marston mali pravdu, že Boh nechcel, aby počas prvých piatich rán bolo faraónovo srdce

¹⁸ Toto môžeme vidieť aj v spôsobe, ktorý si Boh použil, aby Egypťania nenávideli Jeho ľud a potom spôsobil, aby Izraeliti našli priazeň u Egypťanov. Žalm 105:25: “Zvrátil im srdce, aby nenávideli Jeho ľud, úklady strojili Jeho služobníkom.”, 2. Mojžišova 12:36: “Hospodin vzbudil u Egypťanov náklonnosť voči ľudu, tak že splnili ich žiadosti.”

¹⁹ R. T. Forster a V. P. Marston, *God's Strategy in Human History (Božia stratégia v ľudskej histórii)* (Wheaton, IL: Tyndale, 1973), 73.

zatvrdené²⁰, pripúšťajú, že si Boh počas posledných piatich rán naozaj prial alebo minimálne viac zatvrdzoval faraóna, aby pokračoval vo svojom rebelstve. Teda v istom zmysle si Boh želal, aby bol faraón naďalej zatvrdený a na druhej strane Jeho vôľa súčasne bola, aby faraón ukončil svoju rebéliu a prepustil Jeho ľud. Prikázal: “Prepusť môj ľud!” Toto je dôvod, prečo teológovia hovoria o prikazujúcej vôli (“prepustť môj ľud”) a konajúcej (nariadujúcej) vôli (“Boh zatvrdil faraónovo srdce”).

Exodus nie je ojedinelým príkladom takéhoto Božieho konania. Keď Izraelci chceli prejsť cez krajinu Síchónu chešbónskeho kráľa, poslal Mojžiš svojich poslov so správou pokoja: “Chcel by som prejsť tvojou krajinou, pôjdem len po ceste” (5. Mojžišova 2:26-27). Táto správa mala viesť Síchón k tomu, aby zaobchádzali s Božím ľudom s úctou, keďže Božia túžba bola, aby Jeho ľud bol požehnaný a nie napadnutý, no napriek tomu “chešbónsky kráľ Síchón nám nechcel dovoliť prejsť cez svoju krajinu, lebo *Hospodin, tvoj Boh, urobil jeho ducha nepoddajným a zatvrdil mu srdce, aby ho vydal tebe do rúk, ako je tomu dnes*” (30. verš). Inými slovami, Božia vôľa a Jeho určenie bolo, aby sa kráľ Síchónu správal v rozpore s Božou vôľou. Vedť Boh chcel, aby Izrael bol požehnaný a nie prekliaty.

Podobne dobytie miest Kanaánskej krajiny bolo veľmi náročné kvôli Božej vôli, ktorá bola, aby králi tej zeme odolávali Józuovi namiesto podvoleniu sa a uzavretiu mieru s nimi. “Dlhý čas viedol Józua vojnu so všetkými tými kráľmi. Nebolo mesta,

²⁰ Ale pravdepodobne pravdu nemajú. Argument pasívu (“faraónovo srdce *bolo* zatvrdené”), že Boh nie je ten, ktorý zatvrdzuje, neobstojí. Z textu vyplýva, že *Boh* je ten zatvrdzujúci, aj keď je použitý pasív. Toto vieme kvôli tomu, že za týmto slovesom v pasíve je fráza: “ako predpovedal Hospodin,” čo je odkazom na 2. Mojžišovu 4:21 a 7:3, kde Boh sľubuje, že zatvrdí srdce faraóna.

ktoré by sa s Izraelcami pokojne vyrovnalo, okrem Chivijcov, obyvateľov Gibeónu. Všetky obsadili vo vojne. *Lebo od Hospodina pochádzalo, že si zatvrdili srdcia na boj proti Izraelu, aby padli pod kliatbu a aby sa im nedostalo milosrdenstva, aby boli vyhubení, ako Hospodin prikázal Mojžišovi*” (Józua 11:18-20).

Vo svetle týchto príkladov je ťažké si predstaviť, čo Fritz Guy chápe, keď hovorí, že ‘Božia vôľa’ musí byť vždy chápaná ako láskyplná túžba a zámer²¹ namiesto Božieho pôsobivého účelu svojho súdu. Čo sa zdá byť oveľa zrejmejšie, že keď prichádza čas súdu, Boh si želá, aby vinní robili skutky proti Jeho zjavenej vôli, napríklad preklínanie Izraela namiesto žehnania.

Božie dielo zatvrdzovania nie je obmedzené iba na nežidov. V skutočnosti zatvrdenie hrá dôležitú úlohu v živote izraelského národa aj dnes. V liste Rimanom 11:7-8 hovorí Pavel o zlyhaní Izraela v dosiahnutí spravodlivosti a spásy, po ktorej Izrael túžil: “Izrael nedosiahol, za čím sa snaží, ale vyvolení dosiahli. Ostatní však boli zavrdení, ako je napísané: ‘Dal im ducha omámenia: oči, aby nevideli, uši, aby nepočuli až do dnešného dňa.’” Aj keď je to nariadenie od Boha, aby Jeho ľud videl, počul a odpovedal vierou (Izaiáš 42:18), napriek tomu má Boh svoje dôvody na zoslanie ducha omámenia, aby niektorí neposlúchali Jeho príkazy.

Ježiš vyjadruje rovnakú pravdu, keď vysvetľuje, že jeden z účelov rozprávania podobenstiev Židom tých dní bol, aby spôsobili oslepenie a otupenosť. V Marekovi 4:11-12 hovorí učeníkom: “Vám je dané tajomstvo kráľovstva Božieho, ale tamtým, ktorí sú vonku, podáva sa všetko v podobenstvách, aby očami hľadeli, ale nevideli, a

²¹ Pozri poznámku 12.

ušami počuli, ale nerozumeli, aby sa snád' neobrátili a nebolo im odpustené." Tu by sme opäť mohli obviniť Božiu vôľu. Jeho vôľa predsa je, aby sa ľudia obrátili a bolo im odpustené (Marek 1:15). Napriek tomu Boh opäť koná v rozpore s naplnením svojej zjavenej vôle.

Pavel objasňuje toto Božie zatvrdzovanie ako súčasť Jeho zastrešujúceho plánu, ktorý zahŕňa spásu aj pre Židov, aj pre Grékov. V liste Rimanom 11:25-26 píše Pavel nežidom: "Aby ste si nenamýšľali, bratia, nechcem, aby ste nepoznali tajomstvo, že časť Izraela stala sa zatvrdilou dovtedy, kým nevojde plnosť pohanov. A tak celý Izrael bude spasený." Skutočnosť, že zatvrdenie má svoj vopred určený koniec - "kým nevojde plnosť pohanov" - hovorí, že to je súčasťou Božieho plánu a nie iba náhodné dianie mimo Božieho zámeru. Avšak Pavel vyjadruje nielen svoj ale aj Boží postoj a srdce, keď hovorí v liste Rimanom 10:1: "Túžbou môjho srdca a prosbou k Bohu za nich [Izrael] je, aby boli spasení." Boh vystiera ruku po nepovoľnom a vzdorovitom ľude (Rimanom 10:21), ale rovnako nariaďuje ich zatvrdilosť, ktorá ich drží na určitý čas v neposlušnosti.

Toto nám ukazuje Rimanom 11:31. Pavel píše nežidovským čitateľom (kresťanom z pohanov) opäť o neposlušnosti Izraela v odmietaní ich Mesiáša: "Tak aj oni [Izrael] teraz neposlúchli, *aby* pre milosrdenstvo, ktoré sa vám [nežidom] dostalo, aj im sa dostalo teraz milosrdenstva." Keď Pavel hovorí, že Izrael bol neposlušný, *aby* kresťania z pohanov mohli získať úžitok z evanjelia, koho zámer má na mysli? Ten zámer môže byť jedine Boží. Izrael by si nikdy nezmyslel na to, že svojou neposlušnosťou by mohol žehnať

nežidov alebo získať sám sebe milosrdenstvo takouto obkľukou. Zmysel verša Rimanom 11:31 teda je, že zatvrdenie Izraela neznamena ich koniec, ale je súčasťou zachraňujúceho plánu, ktorý myslí na všetky ostatné národy sveta. Ale v krátkodobom horizonte musíme povedať, že Boh si želá určitý stav (zatvrdenie srdca), pričom im prikazuje opak (“nezatvrdzujte si srdcia,” - Židom 3:8.15, 4:7).

4. Božie právo potlačiť zlo a Jeho vôľa konajúca opak

Ďalší biblický dôkaz, že Boh túži po niečom, čo odmieta, je Jeho vôľa použiť alebo nepoužiť svoju moc na potlačenie zla v ľudskom srdci.

V Prísloviach 21:1 hovorí: “Srdce kráľa je v Hospodinovej ruke ako vodné toky: Vedie ho, kamkoľvek chce.” Ukážka Jeho Božej zvrchovanej moci nad srdcom kráľa je zachytená v 1. Mojžišovej 20. Abrahám putuje v Geráre a hovorí kráľovi Abímelechovi, že Sára je jeho sestra. Nato ju Abímelech uniesol. Ale Boh je s takýmto konaním nespokojný a varuje Abímelecha vo sne, že je vydatá s Abrahámom. Abímelech sa bráni, že o tom nevedel. A Boh mu hovorí: “Ja viem, že si to urobil s čistým srdcom. Ja sám som ti zabránil hrešiť proti mne. Preto som nedopustil, aby si sa jej dotkol” (6. verš).

Z tohto je zrejmé, že Boh má právo a moc obmedziť hriech svetských vládcov alebo akéhokoľvek človeka. Keď Boh obmedzí hriech vládcu, koná tak z Jeho vôle. A keď hriech človeka neobmedzí, je to preto, lebo si neželá mu v hriechu brániť. To

znamená, že niekedy Boh chce, aby hriech bol umiernený, a inokedy chce, aby ten hriech vzrastal, a hriechu neprekáža.²²

Nie je to nespravodlivý zásah do pôsobenia človeka, že Stvoriteľ má právo a moc zabrániť hriešnym skutkom svojho stvorenstva. V Žalme 33:10-11 hovorí: “Hospodin ruší radu národov a marí úmysly ľudí. Hospodinova rada trvá naveky, myšlienky Jeho srdca z rodu na rod.” Niekedy to robí ovplyvnením srdca človeka, ako to urobil pri Abímelechovi, bez toho, aby to ten človek zistil.

Ale sú chvíle, kedy Boh nevyužije svoju moc v obmedzení hriechu, pretože má v úmysle, aby ľudské zlo pokračovalo. Napríklad Boh sa rozhodol usmrtiť synov Éliho. Teda, Jeho vôľa bola taká, aby neposlúchli rady svojho otca: *“Éli bol už veľmi starý, no počul o všetkom, čo robili jeho synovia celému Izraelu, ako spávali so ženami, ktoré konali službu pri dverách posvätného stánku. I povedal im: Prečo páchate také veci? Len zlé počúvam o vás od všetkého tohto ľudu. Nie, synovia moji, nie je dobrá povest', čo počúvam a čo ľud Hospodinov šíri o vás. Keď zhreší človek proti človeku, súdiť ho bude Boh, ale keď človek zhreší proti Hospodinovi, kto sa ho zastane? Ale oni neposlúchali hlas svojho otca, lebo Hospodin ich chcel usmrtiť.”* (1. Samuelova 2:22-25)

Prečo synovia Éliho nedali na radu svojho otca? Odpoveď z tohto textu je, *“lebo Hospodin ich chcel usmrtiť”*. Toto dáva zmysel jedine vtedy, ak by mal Hospodin právo a moc odvrátiť ich neposlušnosť: právo a moc, ktoré sa rozhodol nepoužiť. Preto musíme povedať, že Boh v určitom zmysle chcel, aby synovia Éliho

²² Zmienky Božieho zásahu do konania kráľov: 1. Kronická 5:25-26 (2. Kráľov 15:19), 2. Kronická 36:22-23 (Ezdráš 1:1-3).

pokračovali v konaní toho, čo On sám zakázal: znevažovanie svojho otca a páchanie smilstva.

Navyše slovo preložené ako "chcel" vo fráze "Hospodin ich *chcel* usmrtiť" je to isté hebrejské slovo (*haphez*) použité v Ezechielovi 18:23.32 a 33:11, kde Boh prehlasuje, že nemá potešenie v smrti bezbožníka. Toto slovo znamená "túžbu" alebo "mať záľubu". Boh (na jednej strane) *túži* usmrtiť Éliho synov, ale na druhej strane súčasne *netúži* po smrti bezbožníka (nemá v nej záľubu). Toto je silné varovanie pre nás, aby sme nevzali jedno tvrdenie Písma, ako napríklad Ezechiel 18:23, a nepovedali, že poznáme jeho úplný a presný význam bez toho, aby sme nechali prehovoriť aj iné časti Božieho slova, ako napríklad 1. Samuelova 2:25. Výsledkom spojenia oboch textov je, že Boh túži po smrti bezbožníka a zároveň ju odmieta.

Ďalšou ukážou Božej voľby nepoužiť Jeho moc na obmedzenie zla nachádzame v liste Rimanom 1:24-28. Pavel tu trikrát hovorí, že Boh ich *vydal*, aby prepadli nečistote. V 24. verši čítame: "Preto ich Boh so žiadosťami ich srdc vydal nečistote, aby si medzi sebou zneuctovali svoje telá." 26. verš: "Preto ich Boh vydal nehanebným náruživostiam." 28. verš: "A keďže nepokladali za hodné zachovať si poznanie Boha, vydal ich Boh prevrátenému zmýšľaniu."

Boh má právo a moc obmedziť toto zlo rovnako, ako to urobil pri Abímelechovi. Ale Jeho vôľa taká nebola: nechcel to tak urobiť. Naopak, Jeho vôľa v tomto prípade chcela trestať a súčasťou Božieho trestu za zlo je niekedy vôľa, aby zlo rástlo. Ale toto znamená, že Boh si vyberá, či hriechne skutky proti Jeho vôli sa

stanú alebo nie. Skutočnosť, že Božia vôľa je svätá a že bude trestať, na tom nič nemení. A skutočnosť, že Jeho vôľa je oprávnené trestajúca, je jednou z myšlienok tejto knihy. Sú aj iné príklady²³, ale posuňme sa teraz na ďalší rad dôkazov.

5. Má Boh záľubu v smrti bezbožníkov?

Akurát sme mohli vidieť, že to bola Božia vôľa (alebo túžba) usmrtiť Éliho synov, a že tu použité slovo “chcel (mal záľubu)” je taktiež použité v Ezechielovi 18:23, keď Boh hovorí, že nemá záľubu v smrti bezbožníka. Ďalšiu ukážku tejto vôle (alebo “túžby” alebo “mať záľubu”) nachádzame v 5. Mojžišovej 28:63. Mojžiš varuje pred prichádzajúcim súdom nad nekajúcim Izraelom. To, čo hovorí, sa nápadne líši (ale neprotirečí, ako poukážem) od Ezechiela 18:23: “Ako sa Hospodin radoval z vás, keď vám dobre činil a rozmnožoval vás, tak sa bude radovať Hospodin, keď vás vyhubí a zničí” (63. verš). Tu je pre potešenie použité ešte tvrdšie hebrejské slovo (*yasis*), keď tento text hovorí, že “Hospodin sa bude radovať, keď vás vyhubí a zničí.”

²³ Ďalšie príklady toho, že Boh nepotláča zlo, pretože si ho chce použiť, sú napríklad:

1. “Hospodin prikázal zmariť dobrú radu Achitófelovu, aby Hospodin uviedol pohromu na Absolóna.” (2. Samuelova 17:14)
2. Keď Rechabeám, Šalamúnov syn, zvažoval, ako vládnuť nad Ľudom, vzal do úvahy voľu Ľudu, že odľahčil jarmo, ktoré na nich Šalamún naložil (1. Kráľov 12:9). Radil sa s mládeňcami aj so staršími. Rozhodol sa dať na radu mladších, ktorí povedali, aby urobil jarmo ťažším. Prečo sa to stalo? 1. Kráľov 12:15 dáva odpoveď: “Kráľ teda nevypočul Ľud, lebo to bolo riadením Hospodinovým - lebo Hospodin uskutočnil slovo, ktoré hovoril cez šilónskeho Achíju Járobeámovi, synovi Nebatovmu.” Toto je dôležité opäť zdôrazniť (ronvako ako Zjavenie Jána 17:17), že naplnenie Božích prorociev (1. Kráľov 11:29-39) sa deje rukou Hospodina: “lebo to bolo riadením Hospodinovým”. Prorocstvo nie je len predzvedením toho, čo sa samé od seba udeje v budúcnosti. Prorocstvo je vyjadrením toho, čo Boh má v úmysle v budúcnosti vykonať.
3. K otcovej nevôli, Samson trval na tom, aby mu jeho otec našiel ženu spomedzi Filištíncov. Jeho otec ho od toho odhovára, rovnako ako sa Éli snažil zastaviť hriech jeho synov. Ale Samson odmietal. Prečo? “Jeho otec a matka nevedeli, že je to od Hospodina, lebo hľadal zámienku proti Filištíncom.” (Sudcovia 14:4)
4. V 5. Mojžišovej 29:1-4 Mojžiš vysvetľuje, prečo Ľud nebol poslušný voči Bohu a prečo tak často išiel svojou cestou: “Videli ste všetko, čo vykonal Hospodin pred vašimi očami v Egypte ... znamenia a veľké zázraky. Avšak až do tohto dňa vám Hospodin nedal srdce, aby ste poznali, ani oči, aby ste videli, ani uši, aby ste počuli.”

Stojíme tvárou v tvár neodvratnej biblickej skutočnosti, že v istom zmysle Boh nemá záľubu v smrti bezbožníka (Ezechiel 18) a v istom zmysle má (5. Mojžišova 28:63, 1. Samuelova 2:25).²⁴ Ako pôjdeme naproti riešeniu tohto zdanlivého rozporu, podľa nás teraz uvažovať nad rozsahom Božej zvrchovanosti, ktorá je za tým všetkým.

²⁴ Čitateľ by mal tiež brať do úvahy biblické texty, ktoré hovoria, že Boh sa smeje nad skazou vzdoru (Príslovia 1:24-26, Zjavenie Jána 18:20).

3. kapitola: Aká rozsiahla je Božia zvrchovaná vôľa?

V tomto zložitom vzťahu dvoch Božích vôľ existuje základný biblický predpoklad, že Boh je vo všetkom zvrchovaný tak, že Ho to robí Vládcom nad všetkými skutkami. R.T. Foster a V.P. Marston sa snažia toto napätie medzi touto 'vôľou nariadenia' (konajúcou vôľou) a 'vôľou prikázania' vyriešiť tvrdením, že nie je nič také ako zvrchovaná vôľa nariadenia: "Nič v Božom slove nám nenaznačuje, že existuje Bôžia vôľa alebo plán, ktorý by bol nedotknuteľný."²⁵ To je pozoruhodné tvrdenie. Radi by sme ale spomenuli niektoré biblické texty, bez ich detailnejšieho rozboru, ktoré hovoria, že "existuje Božia vôľa alebo plán, ktorý je nedotknuteľný."

²⁵ R. T. Forster a V. P. Marston, *God's Strategy in Human History (Božia stratégia v ľudskej histórii)* (Wheaton, IL: Tyndale, 1973), 32. Ich obľúbený text potvrdzujúci, že Božia vôľa je podmienená nie nariadená, je Lukáš 7:30: "Farizeji a zákonníci, keďže sa mu nedali krstiť, zmarili úmysel, ktorý mal Boh s nimi." Avšak výraz 's nimi' kvôli svojmu umiestneniu vo vete, nemení 'Boží úmysel'. Skôr hovorí o 'odmietnutí'. Teda Lukáš hovorí o pláne spásy, ktorý zvestuje Ján Krstiteľ a ktorý niektorí prijali a iní odmietli 'pre seba'. Text nedokazuje jedno alebo druhé - či Boh má konkrétny plán pre život jednotlivca, ktorý môže byť zmarený.

Zvrchovaný nad katastrofami

Sú texty, ktoré prisudzujú Bohu konečnú kontrolu a nadvládu nad všetkými katastrofami, katastrofami spôsobených prírodou alebo aj človekom.

Ámos 3:6: "Či sa stane v meste niečo zlé, že by to nespôsobil Hospodin?" [iné preklady: niečo zlé (ROH), nešťastie (B21), pohroma (ESV), zlo (KJV)]

Izaiáš 45:6-7: "Ja som Hospodin a nieto viac nikoho! Ja formujem svetlo a tvorím tmu, pôsobím blaho a tvorím biedu. Ja som Hospodin, ktorý to všetko robí." [zlo (ROH, KJV), pohromu (B21), katastrofu (ESV)]

Žalospěvy 3:37-38: "Kto povedal kedy niečo, čo by sa splnilo bez Pánovho príkazu? Nepochádza z úst Najvyššieho zlé i dobré?" [iné preklady: pohroma (B21), zlo (KJV)]

Za zmienku pri týchto textoch stojí, že katastrofy prameniace z ľudského nepriateľstva a krutosti, ktoré Boh neschvaľuje, sa dejú z Božej vôle.

Dva pohľady apoštola Petra na Božiu vôľu

Apoštol Peter píše o Božej účasti na utrpení Jeho ľudu v rukách ich protivníkov. V prvom liste hovorí o Božej vôli v dvoch rovinách. Na jednej strane má človek Božiu vôľu hľadať a žiť podľa nej: "To je Božia vôľa, aby ste dobre robiac umlčali nerozumnosť nerozumných ľudí" (1. Petra 2:15). "Nežite už viac v tele podľa ľudských žiadostí, ale podľa Božej vôle" (1. Petra 4:2).

Na druhej strane Boh zvrchovane z vlastnej vôle prináša situácie, ktoré sa nezhodujú s predošlými veršami: “Lepšie je, aby ste trpeli, ak je to Božia vôľa, konajúc dobro a nie zlo” (1. Petra 3:17). “Nech tí, čo trpia podľa Božej vôle, konajú dobro a zveria svoje duše vernému Stvoriteľovi” (1. Petra 4:19). V tomto kontexte utrpenie, ktoré ma Peter na mysli, prichádza od nepriateľov a nedeje sa bez hriechu. A predsa sa deje z Božej vôle.

Ak Pán dá...

Skutočne, zdá sa, že kresťania v Novej zmluve žili v pokoji pod zastrešujúcou Božou zvrchovanosťou, ktorá dbala na všetky oblasti ich životov a služby. Pavel to hovorí, keď plánuje svoje cesty. Pri odchode od kresťanov v Efeze hovorí, že “ak bude Božia vôľa, vrátim sa zase k vám” (Skutky apoštolov 18:21). Korintským píše, že “Čoskoro prídem, ak Pán bude chcieť” (1. Korintským 4:19). A opäť: “Nechcem vás vidieť len tak letmo, lebo mám nádej ostať s vami nejaký čas, ak Pán dovoľí” (2. Korintským 16:7).

Pisateľ listu Židom hovorí, že sa chce povzniesť od začiatočníckeho učenia k dospelosti. Ale potom zastaví a doplní, “to vykonáme, ak Boh dovoľí” (Židom 6:3). Toto je celkom pozoruhodné, pretože je náročné si predstaviť, že by to Boh nedovolil, len ak by mal veľmi jasný pohľad na zvrchovanosť Božích právomocí.

Jakub varuje pred namyslenosťou aj pri najjednoduchších životných plánoch bez podrobenia sa zastrešujúcej Božej zvrchovanosti nad akoukoľvek dennou aktivitou. Plány človeka môžu byť zastavené Božím rozhodnutím vziať jeho život, ktorý On

sám dal. Miesto toho, hovorí: “Dnes alebo zajtra sa vypravíme do tohto alebo tamtoho mesta a pobudneme tam rok a budeme predávať a zarábať” ... namiesto toho hovorte: ‘Ak Pán bude chcieť, budeme živí a vykonáme to alebo tamto!’” (Jakub 4:13-15)²⁶. A keď kresťania v Cézarei nevedeli odradiť Pavla od cesty do Jeruzalema, “stíchli a povedali: nech sa stane vôľa Pánova” (Skutky apoštolov 21:14). Boh rozhodne, či Pavel má byť zabitý alebo nie, ako Jakub povedal.

Je to dávna pravda

Takýto život v Božích rukách, vrátane najmenších maličkov, nebol pre prvých kresťanov ničím novým. Poznali to z celej histórie Izraela, ale najmä z ich múdrej literatúry:

*Príslovia 16:1: “Človek môže usporiadať svoje myšlienky,
ale odpoveď na jazyku pochádza od Hospodina.”*

*Príslovia 16:9: “Myseľ človeka si premyslí cestu,
ale Hospodin riadi jeho krok”*

*Príslovia 16:33 (EKU): “Lós sa síce hádže do vrecka,
avšak každé rozhodnutie pochádza od Hospodina.”*

*Príslovia 19:21: “Je veľa myšlienok v srdci človeka, ale rada
Hospodinova sa uskutoční.” [EKU: “rozhodnutie Hospodina”]*

²⁶ Randall G. Basinger tvrdí, že viera v absolútnu Božiu zvrchovanosť je v každodennom živote prakticky nepodstatná. Zo všetkého, čo môže byť proti tomuto namietané, tým najdôležitejším môže byť, že Jakub, inšpirovaný samotným Bohom, hovorí, že život bez vedomého odovzdania sa zvrchovanosti Boha v každodenných záležitostiach je podobný vychvaľovaniu sa v povýšeneckej pýche (Jakub 4:16). Randall G. Basinger, “Exhaustive Divine Sovereignty: A Practical Critique,” in *A Case for Arminianism: The Grace of God, the Will of Man* (“Vyčerpávajúca Božia zvrchovanosť: Praktická kritika,” v *Kauza arminianizmu: Milosť Boha, vôľa človeka*), gen. ed. Clark H. Pinnock (Grand Rapids: Zondervan, 1989). Pozri tiež Jerry Bridges, “Does Divine Sovereignty Make a Difference in Everyday Life?” (“Je Božia zvrchovanosť v každodennom živote dôležitá?”) v *Still Sovereign: Contemporary Perspectives on Election, Foreknowledge, and Grace* (Stále zvrchovaný: Súčasné pohľady na vyvolenie, predzvedenie a milosť), eds. Thomas R. Schreiner and Bruce A. Ware (Grand Rapids: Baker, 2000), 295-306).

John Piper: Chce Boh, aby boli všetci spasení?

Jeremiáš 10:23: "Viem, Hospodine, že človek nemá v moci svoju cestu, a ten, kto chodí, neurčuje svoje kroky."

Ježiš vôbec nenamietal proti úplnej odovzdanosti Božím rukám:

*Matúš 10:29: "Či nepredávajú dvoch vrabčekov za groš?
A ani jeden z nich nepadne na zem bez vôle vášho Otca."*

Rovnako vnímali svet aj proroci

Vedomie, že aj tie najmenšie maličkosti v živote sú v úplnej Božej kontrole, je viditeľné v rôznych prorockých textoch, ktoré hovoria o Božom nezastaviteľnom a nezmeniteľnom úmysle.

Izaiáš 46:9-10: "Spomínajte na pradávne minulé veci, že ja som Boh, a nieto iného, som Boh, a mne rovného nieto. Ja od počiatku zvestujem budúcnosť a od pradávna to, čo sa ešte nestalo. Ja vravím: 'Môj zámer sa splní, a uskutočním všetko, čo chcem.'" (Porovnaj s Izaiáš 43:13.)

Daniel 4:35: "Všetci obyvatelia zeme sú pokladaní za nič. Podľa svojej vôle nakladá s nebeským vojskom aj s obyvateľmi zeme; niet nikoho, kto by mohol prekážať Jeho rukám a opýtať sa: 'Čo to robíš?'"

Jób 42:2: "Uznávam, že Ty všetko môžeš a nijaký Tvoj zámer nemožno prekaziť."

Žalm 115:3: "Náš Boh je v nebesiach, robí všetko, čo sa Mu páči."

Nádhera Božej zvrchovanosti v Novej zmluve

Jedným z najcennejších dôsledkov dôvery v Božiu nedotknuteľnú zvrchovanosť je, že poskytuje základ novozmluvnej nádeje vo svätosť, bez ktorej nikto neuvidí Boha (Židom 12:14). V Starej zmluve bol zákon napísaný na kamenné dosky a priniesol smrť, keď sa stretol s odporom nepremenených srdc. Ale novozmluvný sľub hovorí, že Boh nedovolí, aby Jeho zámery pre Jeho svätý ľud boli zničené. Naopak, sľubuje, že vykoná všetko preto, aby nás urobil takými, akými máme byť: "Hospodin, tvoj Boh, obreže tvoje srdce i srdce tvojho potomstva, aby si miloval Hospodina, svojho Boha, celým svojím srdcom a celou svojou dušou, aby si bol živý" (5. Mojžišova 30:6). "Dám svojho Ducha do vášho vnútra a spôsobím, aby ste chodili podľa mojich ustanovení, zachovávali a plnili moje nariadenia" (Ezechiel 36:27). "Uzavriem s nimi večnú zmluvu, že im neprestanem dobre činiť, a dám im do srdca bázeň predom mnou, aby neodstúpili odo mňa" (Jeremiáš 32:40). "S bážňou a chvením konajte svoje spasenie, lebo to je Boh, ktorý vo vás pôsobí, aby ste chceli a činili, čo sa Mu páči" (Filipským 2:12-13).

Božia vôľa ako morálna norma a zvrchované riadenie

S ohľadom na všetky tieto texty neviem pochopiť, čo Forster a Marston myslia, keď hovoria, že "nič v Božom slove nám nenaznačuje, že existuje Bôžia vôľa alebo plán, ktorý by bol nedotknuteľný" (pozri poznámku pod čiarou č. 24). Ani nerozumiem, ako môže Fritz Guy povedať, že Božia vôľa vždy túži a má svoje úmysly, ale nie je zvrchovanou účelovou vôľou (pozri

poznámku pod čiarou č. 11). Naopak, Božie slovo nám opäť a opäť tvrdí, že Božia vôľa je niekedy vyjadrená ako morálna norma pre ľudské správanie a inokedy ako zvrchované riadenie a kontrola aj nad skutkami, ktoré sú v protiklade s jej normami.

To znamená, že rozdiel medzi pojmami ako 'vôľa nariadenia' a 'vôľa prikázania' alebo 'zvrchovaná vôľa' a 'morálna vôľa' nie je umelé rozlišovanie vytvorené reformovanou teológiou. Tieto pojmy sú len snahou opísať celok Božieho zjavenia. Sú úsilím súhlasu a jasného *áno* na celú Bibliu, bez mlčania o niektorých jej častiach. Sú snahou, ako povedať *áno* všeobecnej vôli zachrániť všetkých, o ktorej sa hovorí v Ezechielovi 18:23 a Matúšovi 23:37, a zároveň toho istého súhlasu s nepodmieneným vyvolením jednotlivcov, o ktorom sa píše v liste Rimanom 9:6-23.²⁷

²⁷ Rimanom 9:23 pojednáva o jednotlivcoch a ich večnom osude, nielen o osude skupín a o ich historickej roli. Tomuto sa viac venujem v diele (John Piper) *The Justification of God: An Exegetical and Theological Study of Romans 9:1-23 (Ospravedlnenie Boha: Exegéza a teologické štúdium Rimanom 9:1-23)* (Grand Rapids: Baker, 1993), a podľa mojich informácií, argumenty, ktoré sú tam vyjadrené, doteraz neboli nikým popreté. V predchádzajúcom odkaze na štúdiu Pinnocka v *A Case for Arminianism (Kauza Arminianizmu)*, sa zdá, že mojim argumentom nevenovali podstatnú pozornosť. Pinnock hovorí, že kapitola Rimanom 9 by mala byť vykladaná v kontexte Rimanom 10 a 11. Hovorí: "Myslím, že keby Piper pokračoval v liste Rimanom ďalej, našiel by Pavlovu úprimnú modlitbu k Bohu, aby stratení boli zachránení (Rimanom 10:1) a jeho vysvetlenie kontextu je, že niektorí sú zahrnutí a niektorí nie - kvôli viere alebo jej nedostatku (Rimanom 11:20). Rimanom 9 by sme mali čítať v kontexte Rimanom 9-11" (Pinnock, "From Augustine to Arminius: A Pilgrimage in Theology," ("Od Augustína po Arminiusa: Putovanie teológiou," v *Kauza arminianizmu*, 29, poznámka 10). Rozhodne si nemyslím, že Rimanom 9 by sme nemali čítať v kontexte. To je dôvod, prečo napríklad na stranách 9-15 a 163-165 v diele *Justification of God (Ospravedlnenie Boha)* hovorím o hraniciach môjho zamerania na Rimanom 9:1-23 v rámci kontextu Rimanom 9-11. S ohľadom na 2 konkrétne body Pinnocka: Je pravda, že sme alebo nie sme zahrnutí v spásu na základe viery. Ale to nehovorí o tom, prečo môže jeden človek prísť ku viere a iný nie. Pavlova túžba a modlitba k Bohu za nich neodporuje zreteľnému vyjadreniu, že prišlo [od Boha] "častočné zatvrdenie na Izrael, pokým [ho Boh neodstráni a] nevojde plnosť pohanov" (Rimanom 11:25). Pozri tiež Thomas R. Schreiner, "Does Romans 9 Teach Individual Election Unto Salvation?" ("Učí Rimanom 9 o vyvolení jednotlivcov ku spásu?") v *Still Sovereign (Stále zvrchovaný)*, 89-106.

4. kapitola: **Dáva to zmysel?**

Teraz obrátim stranu a budem hovoriť o tom, ako tieto dve vôle vidíme spolupracovať, ako dávajú spoločne zmysel a ako ich môžem ja, obmedzená a omylná bytosť, poznať a okúšať.

Boh nehreší, aj keď na svoje konanie používa hriech

Prvá vec, ktorú musím jasne potvrdiť pri čítaní všetkých týchto veršov, je, že Boh nehreší. "Svätý, svätý, svätý je Hospodin mocností, celá zem je plná Jeho slávy" (Izaiáš 6:3). "Boha nemožno

pokúšať na zlé a ani On nepokúša nikoho” (Jakub 1:13)²⁸. Boh nehreší, aj keď vo všetkom, čo určuje, aby sa dialo, sa nachádza aj hriech. Ako píše Jonathan Edwards: “Nie je rozpor v tom, že skutok môže byť hriešnym, a napriek tomu je dobré, že sa ten skutok udeje... napríklad, môže sa zdať, že ukrižovanie Krista bolo hriechom, no predsa to bola dobrá vec, že bol Kristus ukrižovaný.”²⁹ Inými slovami, Písmo nás vedie k pochopeniu, že Boh si môže želať, aby sa stal hriešny skutok, bez toho, aby ten skutok znamenal hriech v Ňom samom.

Zdá sa, že Edwards hovorí, že arminiáni by mali prísť k podobnému záveru: “Všetci by mali prijať za vlastné, že Boh niekedy nechce brániť porušeniu Jeho vlastných prikázaní... Ale hovoríte, že Boh dovoľuje hriech tým, že dal slobodnú vôľu svojim stvoreniam; a ak by im mal brániť v hriechu, použil by násilie proti

²⁸ Myslím, že tento text (Jakub 1:13-14), ktorí by niektorí použili proti mne: “Nech nikto nehovorí v pokušení: ‘Boh ma pokúša.’ veď Boha nemožno pokúšať na zlé, a ani On nepokúša nikoho. Ale každý je pokúšaný tým, že ho vlastná žiadosť zachvacuje a zvádza.” Nemá zmysel skrývať problémové verše ani z jednej ani z druhej strany. Nemôžem si vybrať niektoré verše, rovnako ako iní si nemôžu nevšimnúť tie ‘moje’. Keď neviem niektoré 2 texty zosúladiť, snažím sa, aby obidva ostali platiť, až kým sa to nepodarí vyriešiť niekomu múdrejšiemu ako som ja (aj kebyže by som mal čakať, až kým sa zjaví konečné zjavenie neba). Mojou snahou pri porozumení Jakuba 1:13, s ohľadom na všetky spomínané príklady Božieho zámeru si použiť hriech, je povedať, že “zvádžanie” je definované v 14. verši v zmysle “zvedenia” (*exelkomenos*) a “zlákania” (*delezomenos*). Inými slovami, Jakub nemá na mysli pokušenie v zmysle nejakého objektu túžby (napr. neprípisuje “pokušenie” Satanovi, “Pokušiteľovi”, ale našej “túžbe”). Napríklad, pokušením nie je pornografia na displeji, v zmysle toho, čo píše Jakub; ale ide o “zvádžanie” a “lákanie” duše, ktorá pôsobí, aby sa človek pozeral. Hovorí o pokušení ako o zapojení svojich emócií v silných túžbach po hriechu. Toto nazýva “počiatočným” (*syllabousa*) štádiom pokušenia pred samotným “narodením” (*tikteí*) samotného hriechu (Jakub 1:15). Teda, zdá sa mi, že Jakub hovorí, že Boh nikdy nebol “pokúšaný” alebo “vábený”. A priamo (pozri poznámku 6) pokušenie ani neprodukuje voči zlu, ktoré je v ľuďoch. Svojím spôsobom (ktorý nemôžeme plne pochopiť), Boh je schopný nevinne “pokúšať”, pričom dbá na to, aby človek robil to, čo Boh nariadil, aby urobil, aj keď to konanie človeka obsahuje hriech. Ale Jakub nehovorí, že Boh niekedy tvorí situácie, že na nás príde pokušenie, ktoré môže viesť, cez “lákanie” našich túžob, k hriechu (ktorý Boh predzvedel, že sa stane a, v istom zmysle, si želal). V skutočnosti, Biblia nám ukazuje, že Boh často skúša (to isté slovo ako “pokušenie” v gréčtine) svoj ľud (pozri Židom 11:17) vytvorením takých okolností, ktoré sú sprevádzané nebezpečnými skutkami poslušnosti, aby mali hriešny strach alebo hriešne pokušenia, po ktorých by túžili. Hovorím, že Boh môže vytvoriť situácie, keď sa Mu to zdá múdre a prospešné tak, že sa stane hriech; pričom On to všetko uskutoční bez “pokúšania” tých, ktorí hrešia, ako píše Jakub.

²⁹ Jonathan Edwards, “Concerning the Decrees in General, and Election in Particular,” (“Pojednávajúce o [Božích] rozhodnutiach vo všeobecnosti a vyvolenia obzvlášť) v *The Works of Jonathan Edwards (Práce Jonathana Edwardsa)*, 2. vydanie (Edinburgh: The Banner of Truth Trust, 1974), 529.

vlastnému stvoreniu. Odpovedám, že prichádzame k rovnakému záveru, o ktorom hovorím. Hovoríte, že Boh vôbec nechce, aby sa dial hriech; ale On si ten hriech želá. Chce, aby sa dialo, čo je v rozpore s dokonalosťou v istej miere, v záujme širšej dokonalosti a poriadku. Takže myslenie arminiánov nerieši tento problém.”³⁰

Čo bráni Bohu v záchrane tých, ktorých túži zachrániť?

Toto je pre mňa celkom jasné a môžem to ukázať opäť priamo na verši 1. Timoteovi 2:4, kde Pavel hovorí, že Boh “chce, aby všetci boli spasení a poznali pravdu”. Čo ale povieme na to, že Boh si želá niečo, čo sa nestane? Ja vidím dve možnosti.

Prvá možnosť je, že existuje väčšia moc ako tá Božia, ktorá Ho znepokojuje svojou nadvládou a znemožnením naplnenia Jeho vôle. Toto si nemyslia ani reformovaní ani arminiáni.

Druhou možnosťou je, že Boh si neželá zachrániť všetkých, aj keď si “želá”, aby boli zachránení, pretože je niečo iné, čo si želá viac a čo by sa neudialo, ak by použil svoju zvrchovanú moc na záchranu všetkých ľudí. Toto je riešenie, o ktorom som, ako reformovaný kresťan, presvedčený spolu s arminiánmi. Inými slovami, aj reformovaní aj arminiáni súhlasia s dvomi vôľami v Bohu, keď sa hlbšie zamýšľajú nad 1. Timoteovi 2:4 (ako sme videli v prípade I. Howarda Marshalla). Obidve skupiny vyznávajú, že Boh chce, aby všetci ľudia boli spasení. A po otázke, *prečo* nie sú spasení všetci, aj reformovaní aj arminiáni odpovedajú rovnako: Pretože Boh je zaviazaný k niečomu ešte dôležitejšiemu (alebo vyššiemu) ako záchrane všetkých.

³⁰ Ibid., 528.

Rozdiel medzi reformovanými a arminiánmi nie je v tom, že jedni by si mysleli, že v Bohu sú dve vôle, a tí druhí nie. Rozdiel je však v tom, že sa nevedia zhodnúť, čo je *to* niečo dôležitejšie (vyšší zámer), ktorý Mu bráni zachrániť všetkých. Po čom túži Boh viac, ak nie po tom, aby všetci boli spasení? Arminiáni odpovedajú, že slobodná vôľa človeka a slobodný vzťah človeka s Bohom sú dôležitejšie než záchrana všetkých zvrchovanou a účinnou mocou. Odpoveď reformovaných znie, že vyšším záujmom je prejav Božej slávy v plnom rozsahu v hneve ako aj v milosti (Rimanom 9:22-23) a poníženie človeka, ktorý vzdáva všetku zásluhu za svoju spásu jedine Bohu (1. Korintským 1:29).

Tento sporný text nerieši otázku

Je úplne zásadné vidieť, že biblický text 1. Timoteovi 2:4 nerieši závažný problém Božieho záväzku (vyššieho záujmu), ktorý Mu bráni zachrániť všetkých ľudí. V texte sa nespomína, že by ľudská vôľa marila Božiu vôľu³¹. Ani sa tam nespomína Božia zvrchovaná vopred darovaná účinná vyvolávajúca milosť, ktorá by určila, že niekto je zachránený a niekto nie. Text nám nič nehovorí o možných vysvetleniach, prečo nie sú všetci spasení. Keby jediné, čo máme, je tento text, mohli by sme len hádať, čo bráni Bohu, aby zachránil všetkých. Keď niekto hovorí, že vo verši 1. Timoteovi 2:4 je hovorené o slobodnej vôli, bol by to len filozofický predpoklad, nie exegetický záver.

³¹ 2. Timoteovi 2:24:26 nám hovorí, že slobodná vôľa nie je rozhodujúci faktor v pokání a v poznaní pravdy (pozri poznámku 13): "Pánovmu služobníkovi sa nepatrí vadiť, ale byť prívetivým ku všetkým, spôsobilým vyučovať a trpezlivo znášať krivdy. Protivníkov nech krotko karhá, či by im Boh nedaroval pokánie, aby poznali pravdu a vymanili sa z diablovho osídla, ktorým boli zotročení plniť jeho vôľu."

Čo je slobodná vôľa?

Pred tým, ako poviem, čo je tým predpokladom, chcem si byť istý, že máme jednoznačnú definíciu *slobodnej vôle*. Definícia slobodnej vôle, ktorá je podľa mňa veľmi užitočná pri týchto teologických debatách, je “konečné alebo rozhodujúce sebaurčenie človeka ohľadom spasenia”. *Konečným* alebo *rozhodujúcim* myslím to, že výber v konečnom dôsledku závisí len a len na človeku samotnom, bez ohľadu na všetky ostatné vplyvy, ktoré by ho viedli k iným rozhodnutiam. Väčšina arminiánov a otvorených teistov³² uznáva túto definíciu, pričom, kvôli objasneniu, toto sebaurčenie je darom od Boha. Ako jeden otvorený teista povedal: “Keď Boh dáva dar sebaurčenia, *musí* zniesť jeho zneužitie... Pravosť tohto daru slobodnej vôle stojí na svojej neodvolateľnosti.”³³

Vloženie filozofického predpokladu do 1. Timoteovi 2:4

Ako som vyššie spomenul, niektorí ľudia vkladajú do verša 1. Timoteovi 2:4 (Boh “chce, aby všetci ľudia boli spasení a poznali pravdu”) nevyhnutnosť slobodnej vôle ako vysvetlenie, prečo všetci ľudia nie sú spasení. Už som povedal, že táto domnienka nepochádza z tohto textu ale z filozofického predpokladu prineseného do verša. Predpokladom je to, že ak Boh v istom zmysle chce, aby všetci boli spasení, nemôže zároveň v inom zmysle chcieť, aby boli zachránení iba niektorí.

³² Otvorení teisti idú logikou arminianizmu ešte ďalej ako historickí arminiáni. Hovoria, že na to, aby ľudská vôľa bola skutočne úplne slobodná, nemôže byť predzvedená, ani Bohom, pretože, ak Boh vie niečo dopredu, určite sa to stane. Ale ak je nejaký skutok neodvratný, nie je výsledkom slobody. Teda otvorení teisti odmietajú úplné Božie predzvedenie. Pozri: Greg Boyd, *God of Possible: A Biblical Introduction to the Open View of God (Boh možného: Biblický úvod do otvoreného Božieho pohľadu)* (Grand Rapids: Baker, 2000).

³³ Greg Boyd, *Satan and the Problem of Evil: Constructing a Trinitarian Warfare Theodicy (Satan a otázka zla: Stavba trinitariánskeho vysvetlenia pôvodu zla z Božieho pohľadu)* (Downers Grove, IL: InterVarsity Press, 2001), 181-182.

V skutočnosti, širší kontext pastierskych listov (listy Timoteovi a Títovi) neukazuje na slobodnú vôľu ako na rozhodujúce riešenie. Pavel používa rovnaké slová v 1. Timoteovi 2:4 aj v 2. Timoteovi 2:24-26: “Pánovmu služobníkovi sa nepatrí vadiť, ale byť prívetivým ku všetkým, spôsobilým vyučovať a trpezlivo znášať krivdy. Protivníkov nech krotko karhá, či by im Boh nedaroval pokánie, aby poznali pravdu a vymanili sa z diablovho osídla, ktorým boli zotročení plniť jeho vôľu.” Už skôr (pozri poznámku pod čiarou č. 13) som sa snažil ukázať, že Pavel vysvetľuje, prečo niektorí neprichádzajú k poznaniu pravdy. Konečná alebo rozhodujúca odpoveď v otázkach spásy je, že Boh môže a nemusí niekomu “darovať pokánie, aby poznal pravdu.”

Teda predpoklad vyžadujúci slobodnú vôľu ako vysvetlenie, prečo všetci nie sú spasení napriek 1. Timoteovi 2:4, sa v tomto verši nenachádza. Nie je v súlade so širším kontextom listov a neučí o ňom ani zvyšok Písma. 1. Timoteovi 2:4 nerieši túto otázku. Reformovaní aj arminiáni musia teda hľadať iné verše, ktorými zdôvodnia, či zachovanie ľudskej slobodnej vôle alebo prejav Božej slávy a Jeho zvrchovanosti sú dôvodom, prečo Boh nezachráni všetkých ľudí.

Najlepší myslitelia sa nesnažia zjednodušovať

Reformovaní, s ktorými aj ja súhlasím, nehovoria, že majú jednoduché a ľahké riešenia. Keď píš zložito, píš tak preto, lebo aj Písmo je zložité (ako sám uznáva aj apoštol Peter v 2. Petra 3:16). Títo reformovaní pastori a teológovia zápasia o to, aby boli verní rozdielom (ale nie protirečeniam) jednotlivých textov Božieho

slova. Aj reformovaní ako aj arminiáni zisťujú, že ich vzájomný výsmech namierený proti ich výkladom je výsmechom smerom k zložitosti Písma samotného.

Napríklad, ja osobne vnímam úsilie Stephena Charnocka (1628-1680), kaplána Henryho Cromwella a pastora v Londýne, ako vyvážené a správne vo vykladaní jednotlivých pasáží o Božej vôli. Pred tým, ako ho budem citovať, chcem vyzdvihnúť, ako učil o tom, že Boh na jednej strane zakazuje ľuďom hrešiť a pritom si želá, aby sa hriech dial. Charnock sa zaoberá teóriou, či Boh koná *priamo* alebo *nepriamo*. To by znamenalo, že si Boh niekedy želá, aby sa zlo dialo druhotnou príčinou.

Je biblické premýšľať nad druhotnými príčinami?

Arminiáni niekedy znevažujú argumenty reformovaných na úroveň druhotných príčin medzi Božou zvrchovanou vôľou a bezprostredným uskutočnením hriechu³⁴. Ale reformovaní nehovoria o prechodných príčinách kvôli teologickej nutnosti ale kvôli veľkému počtu biblických textov, ktoré si to vyžadujú. Napríklad, Boh preto zosiela zlého ducha medzi Abímelecha a občanov Síchemu, aby sa diala Jeho vôľa (Sudcovia 9:22-24). Diabol nabáda Judáša (Lukáš 22:3), aby urobil, čo Boh chce, aby sa dialo (Skutky apoštolov 2:23). Pavel hovorí, že Diabol zaslepuje mysle neveriacich (2. Korintským 4:4), ale tiež hovorí, že Boh zosiela zaslepujúceho ducha zatvrdilosti (Rimanom 11:8-10). Satan navádza Dávida, aby zrátal ľud (1. Kronická 21:1), čo sa neskôr ukáže ako

³⁴ Napríklad, Jack Cottrell, "The Nature of Divine Sovereignty," ("Charakter Božej zvrchovanosti,") v Clark H. Pinnock, gen. vydanie, *A Case for Arminianism: The Grace of God, the Will of Man* (Kauza arminianizmu: Božia milosť, vôľa človeka) (Grand Rapids: Zondervan, 1989), 100-102.

hriech (2. Samuelova 24:10). Pritom je napísané, že Boh v istom zmysle riadi celú situáciu spoza Satana (2. Samuelova 24:1). Satan dostáva povolenie od Boha, aby trápil Jób (Jób 1:12, 2:6), ale keď Satan zabil Jóbovi rodinu a zložil Jób na lôžko, Jób hovorí, “Hospodin vzal” (Jób 1:21), a “dobré prijímame od Boha a zlé by sme nemali prijímať?” (2:10), pričom autor dopovedá: “Pri tom všetkom Jób nezahrešil a nespáchal nič urážlivé voči Bohu” (1:22, porovnaj s 2:10).

Texty podobné týmto dodávajú náhľadom Theodora Bezu (1582) biblický základ: “Nič sa nedeje ... bez Božieho najspravodlivejšieho rozhodnutia, avšak Boh vôbec nie je autorom alebo spolutvorcom žiadneho hriechu. Jeho moc a aj Jeho dobrota sú tak úžasné a tak nepochopiteľné, že keď si k naplneniu niektorých skutkov používa hriešnych a bezbožných ľudí, ktorých následne spravodlivo trestá, aj napriek tomu koná svoje sväté dielo dokonale a spravodlivo. Tieto skutočnosti nebránia, ale skôr potvrdzujú druhotné a prechodné príčiny, ktorými sa všetko deje. Keď Boh z večnosti určil čokoľvek, čo sa má stať v určenom čase v časnosti, rovnako rozhodol aj o spôsobe, akým sa daná vec stane. A aj keby sme našli nejaký hriech v druhotnej príčine, stále to nepripisuje večnej Božej rade žiadnu vinu.”³⁵

Stephen Charnock a Jonathan Edwards

Teraz sa chcem vrátiť naspäť k jednej skutočnosti, že dôslední reformovaní a arminiánski biblickí pozorovatelia zisťujú, že zložitost' našich teologických riešení súvisí so zložitost'ou

³⁵ Theodore Beza, citované v Heinrich Heppe, *Reformed Dogmatics (Reformovaná dogmatika)* (1860; repr., Grand Rapids: Baker, 1978), 143-144.

biblických textov. Preto si veľmi vážim snahu Charnocka a Edwardsa, ktorí si neprispôsobujú rozličné texty o Božej vôli. Charnock píše: “Boh si neželá hriech priamo a cez svoju účelnú vôľu. Nechce priamo, aby sa hriech dial, lebo ho zakázal svojím zákonom, ktorý nám zjavuje Jeho vôľu. Takže ak by si priamo želal hriech a zároveň by ho zakázal, konal by zlo a dobro. Tým by bol rozpor v Jeho vôli: absolútne túžiť po hriechu znamená ho konať (Žalm 115:3): “Boh koná všetko, čo sa Mu páči.” Boh si to nemôže priať úplne, lebo to nedokáže uskutočniť. Božia vôľa si želá dobro kladným riadením, lebo ju uspôsobil, aby sa dialo to, čo chce. Praje si zlo vlastným riadením, lebo sa rozhodol nezoslať svoje milosrdenstvo, aby hriechu zabránil. Boh si neželá hriech jednoduchým spôsobom, lebo by ho vtedy schvaľoval, ale koná ho kvôli dobru, ktoré Jeho múdrosť z toho prinesie. Neželá si hriech pre hriech, ale kvôli okolnostiam.”³⁶

Edwards, ktorý píše o 80 rokov neskôr, prichádza k podobným záverom použitím iných slov: “Keď je rozdiel medzi Božou zjavenou vôľou a Jeho vlastnou (skrytou) vôľou, alebo medzi vôľou prikázania a nariadenia, ‘vôľa’ plní v tom rozdiely dva významy. Jeho vôľa nariadenia nie je Jeho vôľou v rovnakom zmysle ako vôľa prikázania. Preto nie je zložité predpokladať, že jedna môže byť rozdielna od druhej: Boh inklinuje k obidvom vôľam. Ale keď povieme, že Boh miluje bezúhonnosť alebo si ju želá, prípadne chce šťastie pre svoje stvorenie, zamýšľa, aby bezúhonnosť alebo šťastie Jeho stvorenia súhlasili s inklinovaním Jeho charakteru.

³⁶ Stephen Charnock, *Discourses upon the Existence and Attributes of God (Prejavý existencie a vlastností Boha)* (Grand Rapids: Baker, 1979), 148.

Jeho vôľa nariadenia, teda inklinovanie Jeho charakteru, nie je určenie hriechu jednoznačne a jednoducho, ale kvôli všeobecnosti vecí, ktoré boli, sú a budú. Takže aj keď Boh nenávidí danú vec, môže si ju želať kvôli všeobecným okolnostiam. Aj keď nemá rád konkrétny hriech vo svojej podstate, môže ho pritom umožniť kvôli dôležitejšej svätosti v celku, ktorý obsahuje všetky veci v každom čase. Takže aj keď neinklinuje k utrpeniu svojho stvorenia v absolútnom chápaní, môže si to želať kvôli vyššiemu zámeru šťastia.³⁷

Boh vidí svet dvomi objektívmi

Ak to mám povedať vlastnými slovami, Edwards hovorí, že nekonečná zložitosť Božej mysle hovorí o tom, že Boh sa dokáže na svet pozerať dvomi pohľadmi. Môže hľadieť úzkym objektívom alebo širokouhlým. Keď sa Boh pozerá na bolestivé a bezbožné situácie cez svoj úzky pohľad, vidí skazenosť a hriech taký, aký je, a je nahnevaný a zarmútený. "Nemám záľubu v smrti toho, kto musí zomrieť - znie výrok Hospodinov" (Ezechiel 18:32). "Nijaké mrzké slovo nech vám nevychádza z úst... nezarmucujte Ducha Svätého" (Efezským 4:29-30).

Ale keď sa Boh pozerá na hriešne a bezbožné konanie cez svoj širokouhlý objektív, vidí skazenosť a hriech vo vzťahu k všetkým okolnostiam, ktoré hriech zapríčinili a kvôli nemu vznikli. Vidí tak celkový obraz, mozaiku, ktorá siaha až do večnosti. V tejto mozaike má záľubu so všetkými jej súčasťami (zlom aj dobrom)

³⁷ Edwards, "Concerning the Decrees," ("Pojednávane o rozhodnutiach,") 527-528.

(Žalm 115:3). Alebo, ako hovorí Edwards, “aj keď Boh nenávidí danú vec, môže si ju želať kvôli všeobecným okolnostiam.”

Nepochopiteľná zložitosť Božích emócií

Svet Božích pocitov je nekonečne zložitý. Je ďaleko nad našu možnosť ho úplne pochopiť. Napríklad, kto môže porozumieť, že Boh v jednom momente počuje modlitby miliónov kresťanov po celom svete a pritom má pochopenie pre každého z nich jednotlivo a osobne (ako hovorí Židom 4:15), aj keď medzi tými miliónmi modliacich sa kresťanov majú niektorí zlomené srdce a iní prekypujú radosťou? Ako môže Boh “plakať s plačúcimi” a “radovať sa s radujúcimi” (Rimanom 12:15), keď všetci k Nemu naraz a neustále prichádzajú, bez prestávky?

Alebo kto môže chápať, že Boh je nahnevaný kvôli hriechu sveta každý jeden deň (Žalm 7:11) a pritom v každý čas sa teší veľkou radosťou, že niekto na svete prišiel k pokániu (Lukáš 15:7.10.23)? Kto môže uchopiť, že Boh žiali nad mrzkými slovami svojho ľudu (Efezským 4:29-30) a pritom v ňom má záľubu (Žalm 149:4)?

Kto z nás si môže dovoliť povedať, aká zložitosť emócií nie je v Bohu možná? Jediné, čomu môžeme dôverovať, je to, čo sa rozhodol nám zjaviť v Biblii. A to, čo nám povedal, je, že existuje fakt, že Boh sa neteší zo smrti bezbožníkov, a pritom existuje dôkaz, že sa z nej teší. A rovnako si, istým spôsobom, želá, aby všetci boli spasení a súčasne, svojím spôsobom, si to neželá.

Božia múdrosť je Jeho najvyšší poradca

Preto nemusíme byť zarazení skutočnosťou, že Boh má aj nemá záľubu v smrti bezbožných. Keď Mojžiš varuje Izrael, že sa Boh bude radovať, keď ich vyhubí a zničí, ak sa nebudú kajať (5. Mojžišova 28:63), myslí tým, že tí, ktorí sa vzbúрили voči Bohu a nechceli sa kajať, sa nebudú môcť pochváliť tým, že sa im podarilo Boha sklamať. Víťazstvo spravodlivého súdu nemôže Boha nikdy poraziť alebo sklamať, práve naopak. Mojžiš hovorí ľudu, že keď budú súdení, nevedome spôsobia Bohu radosť tým, že bude môcť na nich dokázať svoju spravodlivosť. Toto je aj Pavlova odpoveď: Keď hovorí o Božom hneve, zjavuje Božiu moc a nekonečnú hodnotu Božej slávy (Rimanom 9:22-23), čo je v skutočnosti to, čo chce vykonať.³⁸

Keď sa Boh rozhodoval, či zachráni všetkých alebo nie, nerozmýšľal len nad užšou pravdou, ktorú videl svojím úzkym pohľadom, ale aj nad širšou pravdou, ktorú videl svojím širším objektívom svojej vševedúcej múdrosti. Výsledkom Jeho rozhodnutia, ktoré urobil vo svojej nekonečnej múdrosti, bolo, že videl za správne a dobré, aby si bezpodmienečne vyvolil niektorých a nie všetkých. Tu sa vynárajú aj ďalšie otázky podobné tým, ktorým sme čelili doteraz. Je ponuka na spasenie pre každého skutočná a nefalšovaná? Pochádza z úprimného srdca? Vychádza z pravého súcitu? Je túžba, aby nikto ne zahynul, úprimnou vôľou lásky?

³⁸ Takto sa Edwards vysporiadal s problémom, ako bude Boh a kresťania po celú večnosť šťastní, aj keď budú vedieť, že milióny ľudí trpia naveky v pekle. Neznamená to, že utrpenie a bolesť vo svojej podstate bude Bohu a svätým príjemná, ale že potvrdenie Božej nekonečnej svätosti bude dôvodom na radosť. Pozri John Gerstner, *Jonathan Edwards about Heaven and Hell (Jonathan Edwards o nebi a o pekle)* (Grand Rapids: Baker, 1980), 33-38.

George Washington a úprimnosť Božej zachraňujúcej vôle

To, čo by som k tejto téme rád dodal, je podobne vyjadrené v eseji³⁹ Roberta L. Dabneyho, ktorá bola napísaná pred viac ako 100 rokmi. Jeho práca je veľmi detailná a odpovedá viacerým námietkam, ktoré sa nezmestili do tejto knihy. Ponúknem podstatu jeho riešenia, ktoré sa mi javí ako správne, aj keď priznáva, tak ako ja, že nedokážeme “poskytnúť vyčerpávajúce vysvetlenie tohto tajomstva Božej vôle.”⁴⁰

Dabney používa analógiu zo života Georgea Washingtona, z diela *Život Washingtona* autora Johna Marshalla. Major John André vystavil bezpečnosť USA riziku svojimi “nerozvážnymi a nešťastnými” zradnými činmi a Washington mal rozhodnúť o treste pre majora Andrého. Marshall píše o oprávnení Washingtona podpísať rozsudok smrti pre Andrého, “asi ako nikdy doteraz v jeho živote veliteľ musel s veľkou neochotou poslúchnuť prísny mandát povinnosti a poriadku.” Dabney si všíma, že spolucítenie Washingtona s majorom Andréom bolo “úprimné a hlboké”. Mal dokonca “moc zabiť ho alebo nechať na žive.” Prečo teda podpísal rozsudok smrti? Dabney hovorí: “Vôľa Washingtona podpísať smrteľný rozsudok Andrého nevzišla preto, že by súcit bol nepatrný a predstieraný [úzky pohľad], ale z dôvodu racionálneho stavu zložitosti vyššieho súdu... múdrosti, povinnosti, patriotizmu a morálneho rozhorčenia [širší pohľad].”

³⁹ Robert L. Dabney, “God’s Indiscriminate Proposals of Mercy, as Related to His Power, Wisdom, and Sincerity,” (“Božie nediskriminujúce zasľúbenie milosti, v súvisi s Jeho mocou, múdrosťou a úprimnosťou,”) v *Discussions: Evangelical and Theological (Diskusie: Ebnajelikálne a teologické)*, 1. vydanie (1890; repr., Edinburgh: The Banner of Truth Trust, 1967), 282-313. Spracovanie Dabneyho myšlienok bolo publikované v John Piper, *The Pleasures of God: Meditations of God’s Delight in Being God (Potešenie Boha: Premýšľanie nad Božím potešením v bytí Bohom)*, 3. vydanie (Colorado Springs: Multnomah, 2012), 145-146.

⁴⁰ Dabney, “God’s Indiscriminate Proposals of Mercy,” (“Božie nediskriminujúce zasľúbenie milosti,”), 309.

Dabney si predstavuje obhajcu Andrého po vypočutí Washingtonových slov: “Robím to s najväčšou neochotou a ľútosťou.” A obhajca na to: “Keďže si zvrchovaný v tejto záležitosti a máš možnosť položiť to pero, vieme, že podpísaním toho rozsudku bude tvoja ľútosť pokrytecká.” Dabney odpovedá slovami: “Nevrlosť tohto obvinenia je bláznovstvom. Ľútosť bola skutočná, ale bola zdržaná vyšším zámerom a motívom. Washington mal formálnu aj telesnú moc prepustiť tohto zločinca, ale jeho múdrosť a spravodlivosť mu to neodobrila.”⁴¹

Je to veľmi podobné aj v prípade Božieho vyvolenia: “Neprítomnosť [účelovej, účinnej] vôle v Bohu zachrániť ľudí sa nevyučuje s neprítomnosťou Jeho súcitu.”⁴² Boh má “pravý súcit, ktorý je potlačený, v prípade... nevyvolených, kvôli nezmeniteľným a svätým dôvodom, že sa rozhodol ich nezachrániť.”⁴³ Božia nekonečná múdrosť “usmerňuje Jeho celú vôľu. Vedie a zosúladí (no nepotláča) všetky jej princípy.”⁴⁴

Čo si Boh ‘od srdca’ neželá

Inými slovami, Boh má pravý a hlboký súcit s hynúcimi hriešnikmi. Jeremiáš nám hovorí o tejto skutočnosti v Božom srdci. V Žalospěvoch (Plač Jeremiášov) 3:32-33 hovorí o súde, ktorý Boh priniesol na Jeruzalem: “Ak aj zarmúti, zmiluje sa vo svojej nesmiernej láske, lebo zo *srdca* (ROH) nerád trápi a zarmucuje ľudských synov.” Zdá sa, že takto Jeremiáš vyjadruje, že Boh si želá

⁴¹ Ibid., 285.

⁴² Ibid., 299.

⁴³ Ibid., 307.

⁴⁴ Ibid., 309.

trápenie, ktoré spôsobuje, ale neželá si ho v tom istom zmysle, ako prežíva súcit. Utrpenie neprichádza “z Jeho srdca.” Jeremiáš sa snaží (ako my) poukázať, že Boh si praje a prežíva naraz dve veci, trest (alebo utrpenie) a súcit.

Božie vyjadrenia súcitu pochádzajú z Jeho srdca. Ide o úprimnú vôľu Božieho srdca ušetriť tých, ktorí zradili Jeho kráľovstvo. Ale Jeho motivácia je zložitá a každá jej súčasť nevplýva rovnako na Jeho rozhodnutie. V Jeho veľkom a tajomnom srdci sú úprimné a skutočné túžby, ktoré hovoria pravdu o Jeho charaktere. Ale nie všetky tieto túžby vplývajú rovnako na Jeho konanie. Vládne hĺbkou svojej múdrosti cez plán, ktorý by nikto z nás ľudí nemohol vytvoriť (Rimanom 11:33-36, 1. Korintským 2:9). Má sväté a spravodlivé dôvody na to, prečo náklonnosť Jeho srdca je taká, aká je.

Námietky k príkladu Georgea Washingtona

Dabney si bol vedomý, že môžu byť vznesené rôzne druhy námietok na analógiu Georgea Washingtona a Boha. Tri z nich si povieme.

Prvá: Nieкто môže tvrdiť, že tento príklad funguje iba pri vládcovi, ktorý nie je všemohúci, ale nie pri Bohu, ktorý je všemohúci. Človek môže predvídať zlé dopady svojho omilostenia a nemôže ich prekonať, preto je nútený obvineného odsúdiť. Boh je všemohúci a nie je tlačný takouto obmedzenosťou.

Dabney odpovedá: “Vieme, že konečným cieľom je Božia sláva. Ale nepoznáme všetky spôsoby, ako môže byť Boh oslávený... Boh môže poznať vo svojej vševedúcnosti racionálny

spôsob, iný ako neschopnosť Jeho náklonnosti k súcitu k hriešnikovi.”⁴⁵ Všimnite si, ako Dabney nie je poháňaný svojou logikou. Jednoducho prichádza k slovám Božieho slova a hovorí, že “Písmo to tvrdí, že to je takto. Preto Boh na to má svoje dôvody.”

Ján Kalvín o jednoduchosti a jednote Božej vôle

Druhá námietka k analógii Georga Washingtona z hlbokého teologického uvažovania Kalvína o Božej jednote a jednoduchosti: “Taká teória motívu a slobodnej vôle sa nemôže použiť na Božiu vôľu kvôli absolútnej Božej jednoduchosti bytia a jednote Jeho vlastností s Jeho podstatou.”⁴⁶

Ján Kalvín vidí tiež tento rozpor. Bol tak podrobený Božiemu slovu a poslušný v jeho vykladaní, že tiež uvidel to, o čom sa rozprávame: “V nádhernom a nevýslovnom zmysle, nič sa nedeje bez Božej vôle, ani to, čo sa deje proti tejto vôli.”⁴⁷ Ponúka niekoľko biblických príkladov, ako neposlušných Éliho synov, ktorých “Hospodin chce usmrtiť” (1. Samuelova 2:25), ako aj Ámos 3:6, ktorý hovorí: “Či sa stane v meste niečo zlé, že by to nespôsobil Hospodin?”

Ale Kalvín berie jednoduchosť a jednotu Božej podstaty vážne, preto píše: “Božia vôľa ale nie je v rozpore so sebou, ani sa nemení, ani sa netvári, že si neželá to, po čom túži. Aj keď Jeho vôľa je jedna a jednoduchá v Ňom, nám sa zdá mnohotvárna, pretože,

⁴⁵ Ibid., 288-289.

⁴⁶ Ibid., 287.

⁴⁷ John Calvin, *Institutes of the Christian Religion (Inštitúty kresťanského náboženstva)*, vydanie Johna T. McNeilla, trans. Ford Lewis Battles, Library of Christian Classics, vydania 20-21 (Philadelphia: Westminster, 1960), 235 (I.xviii.3).

kvôli našej mentálnej neschopnosti, nevieme uchopiť, prečo chce, aby sa niečo stalo a aby sa niečo nestalo.”⁴⁸

Spornosť otázky je v tom, či Božia jednota a nezmeniteľnosť sú ohrozené a či je On v milosti svojich stvorení, ktoré spôsobujú výkyvy v Jeho srdci a na ktorých je závislý a od ktorých Jeho vôľa závisí. Toto je to znepokojenie, keď niektoré historické vyznania hovorili, že Boh je “bez vášne”. Dabney odpovedá: “Hoci Boh nemá... takú citlivosť, ktorú môže jeho stvorenie ovplyvniť bezohľadu na Božiu vôľu a slobodu, stále má aktívne princípy. Nie sú to vášne v zmysle výkyvov alebo agitácií, napriek tomu ovplyvňujú Jeho vôľu, aktívne význačné od poznania Jeho inteligencie.”⁴⁹

Navyše, ako Dabney hovorí, konania Božieho stvorenia “sú skutočné príčiny, avšak nie výkonné (alebo účinné) príčiny, skutkov Božích zámerov a vôle”⁵⁰. Inými slovami, Boh nie je v milosti svojho stvorenia, nie je v podriadený voči svojmu stvoreniu alebo závislý od neho, pretože aj keď úprimne odpovedá na ich skutky, táto odpoveď je v súlade s Jeho vôľou v Jeho úplnej slobode. Teda nie je ľuďmi nútený odpovedať a ani nie je zahnaný do kúta, aby musel prejaviť súcit, ktorý sám nepredvídal.

Božia jednoduchosť a zhoda nemá byť pochopená tak, ako nám to zakazuje Božie slovo: “Biblia vždy hovorí o Božích vlastnostiach ako odlišujúcich sa, no nevytvárajúcich nejednotu: ani medzi Jeho inteligenciou a vôľou, Jeho hnevom, láskou, ľútosťou,

⁴⁸ Ibid., 234 (I.xviii.3).

⁴⁹ Dabney, “God’s Indiscriminate Proposals of Mercy,” (“Božie nediskriminujúce zaslúbenie milosti,”), 291.

⁵⁰ Ibid.

múdroťou ako rozdielných činností Jeho nekonečného Ducha.”⁵¹ Jednota Božieho Ducha nestojí na tom, že by nemal náklonnosť alebo že by celá Jeho náklonnosť bola jedným skutkom. Naopak, Jeho jednota stojí na úžasnom súlade a zhode celej Jeho bytosti: každý záujem a sklon nás smeruje k Jeho zjednotenej a harmonickej zložitosti Jeho nekonečnej mysle.

Nemali by sme sa miešať do Božej mysle

Tretí druh námietky k analógii Georgea Washingtona je rozšírením tej druhej. Presnejšie povedané, “žiadne zosúladenie subjektívnych pohnútok nie je možné bez vnútornej snahy, čo by bolo v rozpore s Božou nemeniteľnosťou a blaženosťou.”⁵² Dabney súhlasí, že je ťažké si predstaviť, že by Boh bol ovplyvňovaný svojou náklonnosťou a pritom ukazoval vyrovnanosť svojho božstva. Ale nie je to nemôžné. Múdro poznamenáva, že čím čistejšia a pevnejšia je náklonnosť a myšlienky človeka, tým ľahšie sa získava racionálne a správne rozhodnutie.

Pre ilustráciu, Dabney si predstavuje v tej istej situácii muža s nestabilnejším stavom, ako mal George Washington, ktorý bol “majestátne pokojný”.

Určite by ukázal oveľa väčší záujem, možno by zložil svoje pero a znova ho vzal, v obavách a so slzami v očiach. Ale toto by nedokázalo jeho väčší súcitiť v porovnaní s Washingtonom. Plytký charakter tohto človeka by nebol schopný takého zmýšľania.

⁵¹ Ibid., 290.

⁵² Ibid., 287.

Rozdiel by bol v tom, že Washington by bol pôsobivejší a múdrejší a aj viac spolucítiaci.⁵³

Dabney dáva podobnú ukážku toho, ako hlboké a zmiešané náklonnosti nemajú za následok vnútorný spor alebo agitáciu: “Umierajúci kresťania zvykli niekedy tvrdiť, že ich láska k rodine nikdy predtým nebola taká skutočná a úprimná, a napriek tomu boli schopní so smrteľnou poctou jej dať posledné zbohom v radostnom pokoji. Ak je tomu tak, potom povznesenie sa nad náklonnosťou umožňuje vôli vytvoriť harmóniu medzi ňou (rodinou) s menším nepokojom. Ako by to vyzerali, ak by múdrosť bola vševedúca, mravnosť nekonečnou svätosťou a sebaovládanie všemohúce?”⁵⁴

Uznáva, že “žiadna analógia nie je dokonalá medzi skutkami obmedzenej a dokonalej inteligencie a vôle.”⁵⁵ Stále si ale myslím, že tieto tri námietky nedokážu zabrániť tejto dôležitej pravde a v šľachetnom srdci Georgea Washingtona (podobne ako v Božom srdci) mohol byť úprimný súcit so zločincom, ktorý napriek Jeho súcitu nie je oslobodený.

Boh je nútený svojou vášňou, aby ukázal plnosť svojej slávy

Teda potvrdzujem spolu s veršami Ján 3:16 a 1. Timoteovi 2:4, že Boh miluje svet so skutočným a úprimným zľutovaním,

⁵³ Ibid., 298.

⁵⁴ Ibid., 299.

⁵⁵ Ibid., 287.

ktorým túži, aby všetci ľudia boli spasení.⁵⁶ Ale taktiež potvrdzujem, že Boh si vyvolil pred stvorením sveta tých, ktorých zachráni od hriechu. Keďže nie všetci sú spasení, musíme si vybrať, či veríme (spolu s arminiánmi), že Božia vôľa zachrániť všetkých je obmedzená Jeho záväzkom voči úplnej ľudskej slobodnej sebaurčujúcej vôli v spasení, alebo veríme (s reformovanými), že Božia vôľa zachrániť všetkých je ohraničená Jeho záväzkom osláviť celý rozsah Jeho dokonalosti vyzdvihujúc Jeho zvrchovanú moc (Efezským 1:6.12.14, Rimanom 9:22-23).

Toto rozhodnutie by nemalo byť vykonané na základe filozofických predpokladov o tom, ako chápeme nároky ľudskej zodpovednosti. Malo by byť vykonané na základe toho, čo hovorí Písmo. V Božom slove ale nevidím, že by ľudské bytosti mali konečnú sebaurčujúcu moc slobodnej vôle. Myslím, že to je skôr filozofický predpoklad vnesený do Biblie a nie nájdený v nej.

Kristus pozýva všetkých, aby prišli: Aj nás

Cieľom tejto knihy bolo jednoducho poukázať, že Božia vôľa, aby všetci ľudia boli spasení, neodporuje zvrchovanosti Jeho milosti vo vyvolení, spolu so všetkým, čo plynie z Jeho milosti a z vyvolenia. To znamená: Moja odpoveď na otázku, čo bráni Bohu zachrániť všetkých, znie, že je to Jeho najvyšší záväzok preukázať úplnosť svojej slávy. Jeho plán od večnosti bol, aby Jeho sláva bola

⁵⁶ Viac o tomto pohľade na bezpomienené vyvolenie a vykúpenie konkrétnych ľudí, pozri John Piper, "My Glory I Will Not Give to Another": Preaching the Fullness of Definite Atonement to the Glory of God," ("Svoju slávu, ktorú nikomu inému nedám": Kázanie o plnosti určenia zmierenia k Božej sláve,") v *From Heaven He Came and Sought Her: Definite Atonement in Biblical, Historical, Theological, and Pastoral Perspective* (Z neba prišiel a hľadal ju: Konečné zmierenie v biblickej, historickej, teologickej a pastorálnej perspektíve), eds. David Gibson and Jonathan Gibson (Wheaton, IL: Crossway, 2013).

zvelebená v Jeho stvorení a v spáse. Chcel, aby sláva Jeho milosti bola Jeho najvyšším zjavením (Efezským 1:6). Preto poslal svojho Syna medzi svoje stvorenie a urobil Krista, ukrižovaného pre hriešnikov a víťaziaceho nad smrťou, vrcholom prejavu slávy Jeho milosti.

V plnosti a majestáte Ježišovho diela na kríži ako jediného základu ponúkame každému človeku po celom svete všetko, čo Kristus získal pre vyvolených. Kristus pozýva všetkých, aby prišli. A každý, kto príde, bude zachránený. Každý, kto prijme Ježiša, bol vyvolený už pred založením sveta a bude dedičom nekonečného dedičstva.

Prehlasujeme tri veci ako základ všeobecnej Božej lásky a spásy Krista každému človeku na celom svete:

1. Kristus je naozaj všemocným, vševedúcim, úplne uspokojujúcim Božím Synom, ktorý je v evanjeliu prítomný.

2. Jeho smrťou a zmŕtvychvstaním preukázal Božiu vyberajúcu vyvolávajúcu premieňajúcu vieru tvoriacu každý sľub naplňujúcu novozmluvnú lásku a tak vykúpil svojich vyvolených a nezvratne im zabezpečil všetko, čo bolo treba, aby ich preniesol zo smrti hriechu do nekonečného a osláveného života a radosti v prítomnosti Boha.

3. Každý človek bez výnimky, kto prijme Krista ako najhodnotnejší poklad a kto verí v Jeho meno, bude zjednotený s

John Piper: Chce Boh, aby boli všetci spasení?

Kristom objatím Jeho vyvolávajúcej lásky a bude mať z Neho radosť ako aj zo všetkých Jeho darov.⁵⁷

A tak končím slovami verša z poslednej kapitoly Biblie:

Kto žízni, nech príde!

Kto chce, nech si naberie zadarmo vodu života!

Zjavenie Jána 22:17

⁵⁷ Tieto tri body pochádzajú z mojej knihy, “‘My Glory I Will Not Give to Another’: Preaching the Fullness of Definite Atonement to the Glory of God” (“‘Svoju slávu, ktorú nikomu inému nedám’: Kázanie o plnosti a určitosti zmierenia k Božej sláve”).

Pod'akovania

Ďakujem vydavateľstvám Multnomah Books a Baker Publishing Group za predchádzajúce vydanie časti tejto knihy. Jej prvá podoba bola vydaná ako esej v knihe *Božia milosť, zotročenie vôle: biblické a praktické pohľady na kalvinizmus* (*The Grace of God, the Bondage of the Will: Biblical and Practical Perspectives on Calvinism*) od autorov Thomas R. Schreiner a Bruce A. Ware (Baker, 1995) a tiež publikovaná v *Stále zvrchovaný: Súčasné pohľady na vyvolenie, predzvedenie a predurčenie a milosť* (*Still Sovereign: Contemporary Perspectives on Election, Foreknowledge, and Grace*) od rovnakých autorov (Baker, 2000). Potom bola priložená v mojej knihe (John Piper), *Potešenie Boha: Premýšľanie nad Božím potešením v bytí Bohom* (*The Pleasures of God: Meditations on God's Delight in Being God*), revidované vydanie (Multnomah, 2000). Tretie vydanie knihy *Potešenia Boha* (*The Pleasures of God*) neobsahovalo túto esej a preto bola revidovaná a rozšírená na samostatnú publikáciu.

A pod'akovanie patrí aj Davidovi Mathisovi, výkonnému redaktorovi Desiring God (Túžba po Bohu: desiringGod.org), ktorý sprostredkoval potrebné kontakty a postaral sa o vydanie.

Zdroje biblických, exegetických a intelektuálnych myšlienok sú spísané ako poznámky pod čiarou, som veľmi vďačný ich autorom. Ale vždy sme dlžní viac, ako sa dá vysloviť. Rovnako ako píše Pavel, sme si dlžníkmi navzájom (Rimanom 1:14). Je dôležité to spomenúť najmä v tejto knihe, ktorá vyzýva k evanjelizácií, misii a pozývaniu každého ku Kristovi. Som šťastný, že môžem byť takýmto dlžníkom.

Ako píšem túto knižku, som pastorom zboru Betlehem Baptist Church v Minneapolise (štát Minnesota, USA) presne 30 rokov. Chcem opäť zopakovať, ako veľmi som vďačný za podporu ľudí v tomto zbore pri písaní mojich kníh počas všetkých tých rokov. Táto kniha je ovocím mojej pastoračnej služby.

Nikdy by som nemohol byť pastorom a spisovateľom bez mojej ženy, Noël. Podporuje ma vo všetkom, čo robím a kdekoľvek som. Ďakujem Pánu Bohu za ňu.

Mojou modlitbou je, aby táto kniha zmocnila tisíce k tomu, aby hlásali nevyspytateľné bohatstvá Krista a aby sa "kázalo pokánie na odpustenie hriechov v Jeho mene všetkým národom" (Lukáš 24:47).